

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

• ΕΤΟΣ ΙΑ — ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 120 • ΜΑΡΤΙΟΣ 1988

• ΓΙΑΝΝΙΝΑ — Λ. ΒΥΡΩΝΟΣ 21

ΤΟ ΗΡΩΟ

ΤΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

Στη δεύτερη σελίδα δημοσιεύουμε τα ονόματα των συμπατριωτών, που με εισφορές τους ενίσχυσαν την προσπάθεια της ανέγερσης του Τύμβου και του Μουσείου, όπου θα στηθεί το Άγαλμα της Ζαγορίσιας Γυναίκας, για να ελέγξουμε μήπως μας διέφυγε κανένα όνομα στον πίνακα που θα αναρτηθεί στο Μουσείο.

Με τις εισφορές τους, που ανήλθαν μέχρι σήμερα στις 990.000 δραχμές έχουμε σχεδόν τελειώσει τις βασικές εργασίες, δομικές και ηλεκτρισμού, που ξεπέρασαν μέχρι τώρα τα 7 εκατομμύρια δραχμές (η διαφορά καλύφθηκε από εργασίες για τις οποίες η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία δεν κατάβαλε χρηματική αμοιβή). Στο μέλλον θα ανακοινώσουμε τα ονόματα των προσώπων και Οργανισμών που συνέβαλαν αποφασιστικά στην πρόοδο των εργασιών, με προεξάρχοντα το Στρατό μας χάρη σε λίγους αλλά φωτεινούς Διοικητές του.

Από την ανάγνωση των ονομάτων θα παρατηρήσετε, με κάποια δικαιολογημένη ίσως απορία, ότι απουσιάζουν οι Κοινότητες μας (υπάρχει μια αλλά αυτή δεν είναι του Ζαγορίου), ακόμη και των πολιτικών μας Συλλόγων, ελάχιστα η εξαίρεση. Τους προτείναμε και επαναλαμβάνουμε ότι δεν ζητούμε να μας δώσουν χρήματα. Αν το αποφασίσουν μπορούν να επιληφθούν μόνοι τους, εμείς θα τους υποδείξουμε τα έργα ή αντικείμενα που απαιτούνται και εκείνοι, σύμφωνα με τις οικονομικές τους δυνατότητες, ας αναλάβουν την κατασκευή ή αγορά τους. Ισχύει δε πάντοτε ότι, είτε άτομο είτε Νομικό πρόσωπο, είναι κάθε εργασία ή αντικείμενο που προσφέρει, θα φέρει για πάντα το όνομά του. Και τονίζουμε ότι οι χρηματικές προσφορές αφαιρούνται από το φόρο εισοδήματος.

Τώρα ξεκινάμε για την τελική φάση. Την σμύλευση και χύτευση του αγάλματος ύψους 5 μέτρων, που θα δεσπόζει της περιοχής του Ζαγορίου και θα θυμίζει για πάντα, την προσφορά της Ζαγορίσιας γυναί-

κας στην πολιτισμική άνοδο του Ζαγορίου, τους τρεις τελευταίους αιώνες. Το έργο θα είναι επιβλητικό και ίσως μοναδικό σε μέγεθος στη χώρα μας, αντάξιο της αποστολής του. Υπενθυμίζουμε ότι το συνολικό ύψος του Ηρώου θα είναι 10 μέτρα.

Πέρασαν πολλά χρόνια, που δεν εκπληρώσαμε το καθήκον μας στη Ζαγορίσια Γυναίκα να την τιμήσουμε, τώρα όμως, κρυφό παράπονο μερικών συμπατριωτών, η σοβαρή παράλειψη από την έλλειψη μνημείου βρήκε τη λύση της και το έργο χρονικά θα περατωθεί ανάλογα με την οικονομική συνδρομή των συμπατριωτών και περισσότερο των συμπατριωτισσών που όπως φαίνεται στον κατάλογο έκαναν έντονη την παρουσία τους.

«ΝΑ ΕΠΕΜΒΕΙ

Ο ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ»

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

ΓΙΑ ΝΕΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΞΥΛΟΥ

Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, ασχολείται και πάλι ο Γιαννιώτικος τύπος με τη βιομηχανία Ξύλου, που προβλήθηκε σαν αναπτυξιακό έργο των ορεινών περιοχών και απαδεικνύεται ότι μόνο γι' αυτό δεν έγινε. Στις 10 Ιανουαρίου 1988 γράφει ο Ηπειρωτικός Αγών. Να επέμβει ο εισαγγελέας, ύστερα από έγγραφη καταγγελία τριών μελών του Δ.Σ. της Βιομηχανίας, μεταξύ των οποίων οι συμπατριώτες Αλέξανδρος Δρούγιας από τη Βοβούσα, Διευθύνων Σύμβουλος της Βιομηχανίας, ως εκπρόσωπος δασοκτημόνων Κοινοτήτων και Χρήστος Ρογκότης από το Γρεβενήτι, ότι κτλ.

Σε λεπτομέρειες δεν είναι δυνατόν να αναφερθούμε, κάθε σκάνδαλο έχει πάντα το μανδύα νομιμότητας και απαιτείται βαθιά έρευνα έως ότου αποκαλυφθεί και εμείς δεν έχουμε πείρα στη δημοσίευση σκανδάλων.

Το γεγονός είναι ότι, παρουσιάστηκαν άτομα που φρόντισαν να διοριστούν — όλοι

γνωρίζουμε πως τρυπώνουν οι ατσίδες — και παρουσιάζονται ότι ενδιαφέρονται να επιλύσουν τα προβλήματα των μετόχων της βιομηχανίας, συνήθως όμως λύνονται τα οικονομικά των ολίγων και μένουν άλυτα των πολλών, όπως θα μείνουν εδώ εκείνων που διαθέτουν την πρώτη ύλη και την εργασία. Τώρα που υπάρχει άφθονο το χρήμα βιάζονται, γιατί μετά τη λειτουργία του εργοστασίου δεν θα υπάρχουν οι ευκαιρίες, αφού το μέλλον του προβλέπεται να είναι καταδικασμένο.

Για να πετύχουν δε ευκολότερα τα σχέδιά τους, παρουσιάζουν το ενδιαφέρον τους σαν κομματικό, ώστε να εξουδετερώσουν όσους θα ήταν εμπόδιο στα σχέδιά τους. Και αντιλαμβάνεται κανείς την ανάπτυξη και το μέλλον μιας βιομηχανίας, όταν τη διοίκηση και την εμπορία αναλάβουν άτομα με κομματικά κριτήρια και όχι αξιοκρατικά με πείρα διοίκησης και εμπορίας.

Το ερώτημα γιατί δεν αντιδρούν οι δασοκτήμονες κοινότητες, που χάνουν μεγάλο μέρος από τα κέρδη της περιουσίας τους και αφήνουν ξένους να χειρίζονται τα οικονομικά τους, η απάντηση ίσως βρίσκεται, εκτός από την αδιαφορία που επικρατεί στους κατοίκους των χωριών μας, στην έλλειψη ικανών εκπροσώπων και στην κομματική επιρροή.

Παρατηρούμε με έκπληξη ότι μεταξύ των πρωταγωνιστών είναι άτομα που δεν έχουν καμιά σχέση με τις δασοκτήμονες κοινότητες ή τους δασεργάτες, αλλά εκπροσωπούν συμφέροντα ομάδας που χωρίς να έχουν σχέση με τα δάση έχουν συμπεριληφθεί στους εταίρους, ωσάν τα κέρδη της βιομηχανίας θα είναι τόσα, ώστε να ικανοποιηθούν οι δικές απαιτήσεις των δασοκτημόνων κοινοτήτων και των δασεργατών και να περισσεύουν για τρίτους. Χαρακτηριστικό!!! γράφει σε επιστολή του ο πρόεδρος της Εταιρείας (...γ) Δεν μπορεί να γίνει σύγκληση Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων με τα ποσοστά που θέλει ο κ.

Γερογιάννης. Η ΤΕΔΚ (Ιωαννίνων είναι μέτοχος κατά 10ο) και εμφανίζεται σήμερα ως μέτοχος του 60ο). Ξέρετε τι σημαίνει αυτό, ότι οι δασοκτήμονες κοινότητες και η Ένωση Συνεταιρισμών μηδενίζονται και από πλειοψηφία γίνονται μειοψηφία». Ποτέ δεν καταλάβαμε την επιμονή του κ. Μπρακατσούλα, να συμπεριληφθούν άτομα στο σχηματισμό των ποσοστών των εταίρων, χωρίς να προσφέρουν κεφάλαιο ή εργασία κατά τη λειτουργία της βιομηχανίας, ώστε οι κοινότητες ορεινών περιοχών, ιδιοκτήτριες των δασών, να τεθούν σε μειονεκτική θέση. Η δικαιολογία ότι το κράτος θα συμβάλει με χρηματικό ποσό για δημιουργία της βιομηχανίας, δεν ισχυροποιεί τις απόψεις του, γιατί το κράτος παρουσίασε το έργο ότι γίνεται για τους κατοίκους των δασοκαλύπτων περιοχών και όχι για ενίσχυση όσων δεν έχουν σχέση με την αξιοποίηση των προϊόντων του δάσους.

Θα επαναλάβουμε και πάλι την πρότασή μας. Ας μελετήσουν ξανά το θέμα οι κάτοικοι των τριών περιοχών, στους οποίους ανήκουν τα δάση και με την βοήθεια των πιο ικανών συμπατριωτών, να ζητήσουν την τροποποίηση του εταιρικού ώστε να εξασφαλίστούν τα συμφέροντά τους, για να μην βρεθούν στη θέση όχι μόνο να μην εισπράτουν κέρδη, αλλά να χάνουν μέρος από την αξία της περιουσίας τους.

Ευχόμεθα να διαφευστούμε στις προβλέψεις μας ότι, το μέλλον της βιομηχανίας είναι καταδικασμένο σε αποτυχία, δυστυχώς όμως οι μέχρι σήμερα ενδείξεις είναι απαισιόδοξες.

ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ

ΑΓΩΝΩΝ ΓΡΑΜΜΩΝ

Στις λεγόμενες, κατ' εφημέριον, αγώνες λεωφοριακές γραμμές, που δεν είναι καθόλου αγώνες, αλλά προβληματικές, από την κακή βατότητα του οδοστρώματος, κυκλοφορούν λεωφορεία παμπάλαια που αποτελούν κίνδυνο για την ασφάλεια των επιβατών. Και δεν είναι μόνο η παλαιότητα που τα περισσότερα από αυτά

Συνέχεια στη σελίδα 47

Τα ανδρόνια του Ζαγορίου

ΠΑΠΙΠΚΟ 10 Φεβρουαρίου 1988

Στο τεύχος του περασμένου Γενάρη του περιοδικού «ΤΟ ΖΑΓΟΡΙ ΜΑΣ» διάβασα την εκδήλωση που έγινε εκ μέρους του Συλλόγου και των χωριανών στα Κάτω Πεδιάς στους από έτους και πλέον αποχωρήσαντες από την ενεργό δράση συγχωριανούς των οργανοπαίκτας γνωστούς με την ονομασία «Τα Τακούτσια».

Είναι πραγματικά επαινετή η πράξη αυτή που εκδηλώνει κατά τον πλέον πασιδηλό τρόπο τη Ζαγορίσια ψυχική αρχοντιά που κληρονομήσαμε από τους παππούδες και προπαππούδες μας που κρατούσαν πάντα διακριτικά αναμεταξύ των και την φανέρωναν με ξεχωριστή ικανοποίηση σε καλές και κακές ώρες, όταν τους δίνονταν η ευκαιρία.

Χωρίς όμως να θέλω να μειώσω την ευχάριστη εντύπωση που σχηματίζει ο αναγνώστης, από την περιγραφόμενη εκδήλωση θα διαφωνήσω στο σημείο που αναφέρεται ότι «Τα Τακούτσια» είναι ο Ζαγορίσιος θρύλος και η ενσάρκωση της παράδοσής του «γιατί στην προηγούμενη 35ετία και πλέον προ του 1935, όταν ενεφανίσθησαν τα Τακούτσια εμεσορράνισαν στο Ζαγόρι οι ανεπανόληπτοι μέχρι σήμερα Ζαγορίσιοι οργανοπαίκτες οι αποκληθέντες ΑΗΔΟΝΙΑ του Ζαγορίου ο Νικόλα Νίλος από τον Ελαφότοπο Κλαρίνο ο αποκαλούμενος από τους περί αυτόν συναδελφούς του Παρναθέας, ο λαοτιέρας και άφαστος τραγουδιστής από το Μονοδένδρι Νάσιος Μπεκάρης και ο επίσης διάσημος θιοδότης από τη Βίτσα Μητσοός Ρούντας — Γκανάς ο οποίος με το πάθος που είχε στο θιολί εφοίτησε προ του 1940 στο Ωδείο Ιωαννίνων επί τριετία αποπερατώνοντας κανονικά τις σπουδές του, έχων ως καθηγήτρια την τότε διευθύντρια του Ωδείου δα Μεντζού.

Είχαν δει κατά καιρούς στην Κομπανία των με το Ντέφι τον ξακουστό τότε Μανούση από τη Βίτσα, τον Λέσθο Καψάλη από τον Ελαφότοπο, ο οποίος διεκρίνετο και ως τραγουδιστής για τη μεταλλική του φωνή, και τον Γιάννη Μαντζόπουλο από την Αρίστη τον αποκαλούμενο Μπ.ζιγάλα. Αυτοί υπήρξαν οι ενσάρκω-

τές του πραγματικού Ζαγορίσιου γλεντιού, με μια ανεπανάληπτη σειρά στους χορούς και τα τραγούδια των, που απετέλεσε έκτοτε την παράδοση, την διάκριση αλλά και τον κανόνα ως καθαρώς Ζαγορίσιου γλεντιού με μια μελοδिकότητα που σε κρατούσε στο μεσοχώρι — πανηγύρια ή και ιδιωτικά γλέντια τρία και τέσσερα μερδύχτα, δίνοντας έτσι κατ' αυτόν τον τρόπο την ευκαιρία να διακρίνεις τον ανθρωπισμό τους και το πάθος που είχε ο καθένας στο όργανό του, χωρίς καν να παρουσιάζουν ούτε ελάχιστα σημεία κοπώσεως.

Με αυτή τη δυναμικότητα που είχαν κατά το έτος 1941 κάνανε το ταξίδι τους στην Αίγυπτο — Κάιρο και Αλεξάνδρεια όπου έσφυζε από πρόοδο σε όλους τους τομείς το Ελληνικό στοιχείο, και ιδίως οι Ζαγορίσιοι παραμείναντες επί τετράμηνο.

Ήταν η πρώτη φορά που Ζαγορίσιο συγκρότημα έβγαίνει από τον Ελλαδικό χώρο για το εξωτερικό.

Την άνοιξη του 1932 ύστερα από πολλές και επίμονες προσκλήσεις των Ζαγορίσιων παίρνοντας μαζί τον και τον Παπιγκιώτη Βλάσο Χαλκιά, διάσημο τότε Σαντουργέρη και τραγουδιστή, πραγματοποιήσαν μια περιόδεια από Θεσσαλονίκη μέχρι Αλεξανδρόπολη επί τρίμηνο και πλέον, ικανοποιώντας έτσι την έμφυτη νοσταλγία για την πατρίδα όλου ου Ζαγορίσιου στοιχείου.

Για το ότι το τρίο Νικόλα Νίλος — Νάσιος Μπεκάρης — και Μητσοός Γκανάς, απετέλεσαν ένα ανεπανάληπτο για το Ζαγόρι συγκρότημα γράφει στο θιολί «Θύμης» και Σημειώσεις Τάσου Χαλκιά 1985 ο Ανδρ. Χρονόπουλος στη σελίδα 99 «Τεχνίτες που ακόμην και σήμερα τους αναζητάει για την καλλιτεχνία τους πολύς κόσμος».

Τελειώνοντας σημειώνω και τα εξής:

Παρ' όλες τις προτροπές αρκετών Ζαγορίσιων εσάθη αδύνατο να πεισθεί ο Νικόλα Νίλος να ηχογραφήσει μαζί με την παρέα του στα χρόνια 1931-1932 μερικά τραγούδια με τα τότε εμφανιζόμενα συστήματα ηχογράφησης — δίσκοι γραμμοφώνου — γιατί πίστευε ότι

Έκτακτη προσφορά Ηρώων

160.000	Κοντόκαλης Μιχάλης
Παυλάκης Χρυσ. Δημήτριος	Κουνάβου Μιλτ. Γαλάνη
100.000	Λαμπρινός Ευστάθιος
Ιωαννίδου Ι. Φρόσω	Πορφύρης Κων/νος
Κουλούση — Παπαχατζοπούλου	Ρούντας Γ. Σταύρος
Ισμήνη	Σαλάβη Δ. Ευνομία
Κυριαζής Κίμων	Σύλλογος Κατεπόδου
35.000	Τσαοβίσης Λεωνίδας
4.000	
Λαζαρίδης Π. Κων/νος	Ανθόπουλος Δημήτριος
30.000	Ανθόπουλος Γεώργιος
Τσελίδης Τηλ. Αναστάσιος	Καραβέλα Σοφία
Τσιμόπουλος Αναστ. Κων/νος	Ράπτης Ιωάν. Κων/νος
25.000	Σπαθάρη Χρυσάνθη
Σπύρου Στεφ. Ιωάννης	3.000
22.000	
Έγωση Ζαγορίσιων Αθηνών	Βαϊνανίδης Δημ.
19.000	Βλάχου Μίλτον Λεοντοπόου
Γκοδιναρής Απόστολος	Βουλδής Αθανάσιος
15.000	Καράλης Δημ. Ηλίας
Οικονόμου Αν. Οικογενειακά	Καρπούζης Πρωκ. Μενέλαος
Πρίτσου Ευαγ. Βικτωρία	Κατωκιάτης Ευθ. Γεώργιος
13.000	Κόκκορου Κ. Αλεξάνδρα
Καλλίδη Χρ. Λουκία	Κυρίτση Ολυμπία
Κουνάβος Δ. Αδαμάντιος	Ντιναλέξης Αλ. Κων/νος
10.000	Σάββας Τυμολέων
Βαταβάλης Δημ. Αντώνιος	Παναζής Ελευθέριος
Βλαδίκας Κλεόβουλος	Παπαζώης Ι. Γεώργιος
Γκαλιότσης Κων/νος	Πασαχρονιάδης — Βλάχος
Ιωαννίδης Ι. Σταύρος	Πελεκιδής Στέφανος
Κόντου Κλεοπάτρα	Πολίτη Θεόφρα — Μπένη
Παλιού Κ. Αιλή	Πολυμερίδης Νικόλαος
Στάρα — Γαλερίδου Αλίκη	Στάρας Κλέαρχος
Στρούμιας Αντώνης	Στάρας Νικόλαος
Σύνδεσμος Σιαμμελιωτών	Τσίτσος Αριστοτέλης
6.000	Τσαοβίσης Κων/νος
Αναστασιάδου Σαπφώ	
Κοινότητα Γερομίσια	
Ευνού Αγγελ. — Θάμεια	
5.000	

Βαζιά Σοφία
Βεροδοπούλου Απ. Πηνελόπη
Βουλδής Μιχ. Χαριτίμη
Γαλανακού Μ. Όλγα
Γιαννοπούλου Θ. Αντιγόνη
Γκαράνης Γεώργιος
Εμμανουήλ Δ. Φίλιππος
Ζήσης Γεωργ. Χρήστος
Θεοδοσίου Κώστας
Θεοχάρους Φρίξος
Καρατζάς Μιχαήλ
Κοντογιάννης Θ. Κων/νος

δεν αποδίδεται η μελοδικότητα εκ του φυσικού, ίσως να είχε και δικίο, και έτσι με τον θάνατό του την άνοιξη του 1933, και τον επακολουθήσαντα θάνατό του Νάσιου Μπεκάρη το 1936 διελύθησαν τα πάντα.

Για το γεγονός της μη ηχογράφησης των τότε μουσικών γράφει στο αναφερθέν θιολί ο Τάσος Χαλκιάς «Στους μουσικούς που δε γράμμοφονοούσαν έφυγαν άδοξα, και στους οποίους οφείλουμε πολλά».

ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΣΚΟΥΡΤΗΣ

Κοντόκαλης Μιχάλης
Κουνάβου Μιλτ. Γαλάνη
Λαμπρινός Ευστάθιος
Πορφύρης Κων/νος
Ρούντας Γ. Σταύρος
Σαλάβη Δ. Ευνομία
Σύλλογος Κατεπόδου
Τσαοβίσης Λεωνίδας

Βαϊνανίδης Δημ.
Βλάχου Μίλτον Λεοντοπόου
Βουλδής Αθανάσιος
Καράλης Δημ. Ηλίας
Καρπούζης Πρωκ. Μενέλαος
Κατωκιάτης Ευθ. Γεώργιος
Κόκκορου Κ. Αλεξάνδρα
Κυρίτση Ολυμπία
Ντιναλέξης Αλ. Κων/νος
Σάββας Τυμολέων
Παναζής Ελευθέριος
Παπαζώης Ι. Γεώργιος
Πασαχρονιάδης — Βλάχος
Πελεκιδής Στέφανος
Πολίτη Θεόφρα — Μπένη
Πολυμερίδης Νικόλαος
Στάρας Κλέαρχος
Στάρας Νικόλαος
Τσίτσος Αριστοτέλης
Τσαοβίσης Κων/νος

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΝΘΡΑΚΗ «Ο ΜΕΘΟΔΙΟΣ»

Το Σάββατο το βράδυ 13-4 έγινε στο κέντρο «ΟΑΣΗΣ» ο καθιερωμένος χορός των Ανθρακικών μέσα σε μια θαυμάσια διακοσμημένη αίθουσα, την οποία φέρνουν το Δ.Σ. του Συλλόγου και στο περιβάλλον.

Για πρώτη όμως φορά ο χορός του Ανθρακικού δεν είχε την συλλογή συμμετοχή κόσμου, ίσως εξαιτίας του καιρού και πολλών άλλων ερμηδύνσεων, οπότε παραμείναν προσκεκλημένοι, με αποτέλεσμα, αφηρητικό για το κοινό μικά του Συλλόγου.

Παρά ταύτα ο του Δ.Σ. ημερομηνία και ενθουσιασμός προς όλους τους καλεσμένους.

Παραβρέθηκαν ο Διευθύνων Τεχνικής Εκπαίδευσης Ιωαννίνων, Καραγιάννης, ο επίτιμος πρόεδρος του Συλλόγου μας κ. Βλαχάκης, ο Γεν. Γραμ. του Συλλόγου Ζαγορίσιων Ιωαννίνων κ. Παυλάκης, ο πρόεδρος του χωριού μας και ο πρόεδρος Καλαμάς κ. Παυλάκης.

Έγινε πάντως ένα πολύ ωραίο γλέντι και ο κόσμος του χωριού πολύ. Τον χρόνο σίγουρα, όπως όλα και για όλους καλώς περνούσαμε και το ενδεχόμενο.

ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΖΩΚΑ

ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΤΟΥ κ. Κ. ΒΑΡΖΩΚΑ
«Καπεσοβίτη»

ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΤΕΛΟΣ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΗΠΕΙΡΩΤΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥ ΗΡΩΑ

ΑΛΕΞΗ ΝΟΥΤΣΟΥ

Ο Αλέξης Νούτσος ήταν το σπουδαιότερο μετά τον Αλή πρόσωπο στα Γιάννινα την χρον. περίοδο 1790-1820. Για την ευεργετική δράση του Αλέξη στην πόλη των Γιαννίνων και το Ζαγόρι και την μεγάλη του προσφορά στην ελληνική επανάσταση, τα αναγράφω με κάθε λεπτομέρεια στο θιολί μου «Αλέξης Νούτσος ο μεγάλος Ηπειρώτης», όπου ο αναγνώστης θα βρει και τις τραγικές λεπτομέρειες του θανάτου του. Εδώ απλώς θα αναφέρω ελάχιστα από την όλη προσωπικότητα του «Κυρ Αλέξη», για να δείξω και τη σημασία των πολλών δημοτικών τραγουδιών, για τον μεγάλο αυτόν άρχοντα και αγωνιστή.

Όταν ο Αλέξης Νούτσος μπήκε στη Φιλική Εταιρεία το 1817 κι έγινε το κυριώτερο στέλεχος της στην Ήπειρο, έβγαζε πλούτη, μεγαλεία και δόξα, που κανένας άλλος δεν είχε στον ελληνικό χώρο. Ο Αλέξης Νούτσος ήταν το σημαντικότερο σπινί της Ρούμελης, Πρίντζηπας του Ζαγορίου, αγαπημένος πολύ του Αλή πασά κι όλων των άλλων πασάδων. Τιμίος άνθρωπος, καλοθελητής, πολλούς ρωμαίους, οθωμανούς, τούρκους, εγγλύτωνε από την κρεμάλα. Τέλος ήταν πασάς ρωμαιοί, γράφει ο Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του.

Από το 1818 ο Αλέξης Ιωαννουτσού, όπως συνηθίζονταν τότε να παίρνει το όνομα του πατέρα σαν επώνυμο, προσπάθησε με κάθε τρόπο να βοηθήσει την προετοιμαζόμενη από την Φιλική Εταιρεία ελληνική επανάσταση. Η επιρροή του στον Αλή ήταν τόσο, που ο γέροντας πια Αλή πασάς, πίστεψε πως ήταν ικανός να σηκώσει κεφάλι στον Σουλτάνο και να γίνει κάποτε ηγεμόνας των Ελλήνων και Αλβανών. Να γίνει ο νέος Πύρρος!!!

Οι προσπάθειές του για οργάνωση και δράση της Φ. Ε. στην Ήπειρο, η επίδρασή του στον Αλή πασά, στους έλληνες κι αλβανούς οπλαρχηγούς και γενικά όλες του οι ενέργειες έπαιξαν αποφασιστικό ρόλο στην αρχική επιτυχία της επανάστασης. Το 1819 ο Σουλτάνος παρακολουθούσε με ιδιαίτερη προσοχή τις παράδοξες κινήσεις αποστασίας του Αλή πασά, ο οποίος παρακινούμενος από τους εταίρους Φ.Ε., νόμιζε ότι είναι αήττητος μπροστά στη σουλτανική κυριαρχία. Στα μέσα του 1819 ο Σουλτάνος κήρυξε, σε μεγάλη συγκέντρωση των μεγιστάνων του στην Κων/νη, τον Αλή πασά «Φιρμανλή». Έστειλε δε διαταγή σ' όλη την αυτοκρατορία να προετοιμαστεί να χτυπήσει τον αποφάταιον τέρας της Ηπείρου. Η διαταγή του Σουλτάνου απευθυνόταν: «προς όλους τους υπηκόους μου παντός χράματος, φυλής και θρησκείας, να χτυπηθεί ο «κακός» (άπιστος) Αλή πασάς, που ξεσήκωσε το χριστιανικό γένος εναντίον του Σουλτάνου». Η αποστασία του Αλή είναι γεγονός συνυφασμένο με την επανάσταση του 21. Είναι η μεγαλύτερη πολιτική, στρατιωτική και διπλωματική επιτυχία της Φ.Ε., η οποία προσπάθησε, μέσω του Αλέξη Νούτσου, να επιτύχει τους σκοπούς της στην Ήπειρο. Η

Φ.Ε. υπόθαλψε, ενίσχυσε και τέλος πέτυχε με μεγάλη μαεστρία να στρέψει την Υψηλή Πύλη εναντίον του Αλή. (ορα σχετ. Επιστολή Χρ. Πασχάλογλου. Αλέξης Νούτσος σελ. 91).

Τον Γενάρη του 1820, δέκα εκλεκτοί πασάδες, το άνθος του τουρκικού στρατού, ξεκίνησαν απ' όλα τα σημεία της αυτοκρατορίας να έρθουν στα Γιάννινα να χτυπήσουν τον Αλή. Η κίνηση του όγκου του σουλτανικού στρατού προς την Ήπειρο, έδωσε την ευχέρεια στην επαναστατική δράση στην Μολδοβλαχία, άσχετα αν από διάφορες αιτίες απέτυχε. Η κίνηση αυτή συνεχίστηκε ως τον Γενάρη του 1821. Τότε ο Χουρσίτ πασάς της Πελοποννήσου διατάχθηκε να φύγει προς τα Γιάννινα, να ενισχύσει τον πόλεμο κατά του Αλή και των Ελληνοαλβανών της Ηπείρου, που είχαν κάνει συμμαχία εναντίον των τούρκων. Το δημοτικό τραγούδι αποθανάτισε τη φοβερή αυτή συγκέντρωση των τούρκων στην περιοχή των Γιαννίνων, που κράτησε κάπου δυο χρόνια και κατέστρεψε τα πάντα:

«Καθώς μαυρίζουν τα κλαριά, τόρρωμα, τα προσήλια
απ' τα μαύρα τα πουλιά, κοράκια και γεράκια,
έτσι οι κάματοι μαυρίζουν, Γιαννίνων τα λιβάδια,
όλα από ντουνοτύμινες, οι ράχες και τα σιάδια,
ο τάπος όλος γέμισε καλές και τσαντήρια,
παντού καμήλια κι άλογα, μαυρίζουν τα τσάρια κλπ.»

Χρονογρ. Π. Αραβαντινού σελ. 331)

Πράγματι το Γενάρη του 1821 ο Χουρσίτ αφήνει την Πελοπόννησο και έρχεται στην Ήπειρο με τα διαλεχτά του στρατεύματα. Αυτό έδωσε την δυνατότητα στην αρχική επιτυχία της ελληνικής επανάστασης στην Πελοπόννησο.

Ο Αλέξης Νούτσος και στις πιο δύσκολες στιγμές της πολιορκίας των Γιαννίνων δεν άφησε τον Αλή. Στην αρχή με διπλωματικό τρόπο έδειξε στον Ισμαήλ πασά, που ήταν αρχηγός των σουλτανικών στρατευμάτων εναντίον του Αλή, ότι υπακούει στην Πύλη. Στο μεταξύ όμως σε συνεννόηση με τον Αλή πετυχαίνει την «Ελληνοαλβανική Συμμαχία». Έτσι έλληνες καπεταναίοι, Σουλιώτες, που τώρα πήγαν και πάλι στην πατρίδα τους και αλβανοί οπλαρχηγοί, φίλοι του Αλή, χτυπούν τους σουλτανικούς σ' όλα τα σημεία και τους κάνουν φοβερή φθορά.

Ο Αλέξης Νούτσος μαζί με τον Ταχίρ Αμπάζη και τον Μούρτο Τζάλε, διαλεχτούς αλβανούς οπλαρχηγούς, φίλους του Αλή, χτυπούν τους τούρκους στο Στρούνι, πιάνουν το νησί και εφοδιάζουν τον Αλή. Αργότερα το Γενάρη του 1821 ο Αλέξης μέσω Τζοντήλας ανεβαίνει στο Ζαγόρι, με την ελπίδα ότι οι Ζαγορίσιοι θα τον βοηθήσουν στον αγώνα. Ο Αλέξης επαναστατεί το Ζαγόρι. Δυστυχώς οι Ζαγορίσιοι, ύστερα από εισβολή των σουλτανικών, υποχωρούν και δηλώνουν υποταγή στον Ισμαήλ. Ο Νούτσος χτύπησε τα σουλτανικά στρατεύματα στη Τζοντήλα, καθώς και στη Δοθρά και στα Σουδενα κι άλλα σημεία. Στα Σουδενα ο Νούτσος υπόχωρησε μπροστά στην ένοχη ταύρα και Ζαγορίσιων, άφησε το Ζαγόρι για να μην το κατastreψει κι έφυγε για το Σούλι. Με τους Σουλιώτες πήρε μέρος σε διάφορες μάχες. Στη Λαγκάδα, πέρα από την Ήπειρο, πολέμησε μαζί με τον Μακρυγιάννη κι άλλους έλληνες οπλαρχηγούς, τους οποίους ενίσχυσε οικονομικά από την μεγάλη του περιουσία, που την είχε μεταφέρει από καιρό στην Λευκάδα στους Κονεμένους. Αυτό, δηλαδή η μεταφορά της περιουσίας του στην Λευκάδα, μας δείχνει ότι ο Αλέξης Νούτσος υπολόγιζε στην ήττα του Αλή πασά. Αργότερα τον βρίσκουμε στο Μεσολόγγι, όπου τον Ιούλιο του 1821 συνεργάζεται με τον Μαυροκορδάτο. Σιγά σιγά μπαίνει στη δίνη των γεγονότων της ελληνικής επανάστασης, σε μια προσπάθεια να βοηθήσει όσο γίνεται, χω-

ρίς να αναμειχτεί στις διχόνοιες, που είχαν αρχίσει μεταξύ των ελλήνων πολιτικών και οπλαρχηγών. Δυστυχώς αν και προσπάθησε να αποφύγει το μπλέξιμο, στο τέλος, χωρίς να το καταλάβει, δολοφονήθηκε σαν σκυλί και ληστεύτηκε από τον Ανδρούτσο.

Γράφει ο Ευρ. Σούρλας, στα «Ζαγορ. Νέα», αριθ. 281, 282, 283, για τον Αλέξη Νούτσο:

«Ήταν εξέχουσα φυσιογνωμία, που το 1817 είχε μνησθεί Φ.Ε. από ειδικό απεσταλμένο, για να τον μυήσει λόγω της επιρροής του στον Αλή, στους Αλθανούς μπέηδες και αγάδες και σ' όλους τους Ηπειρώτες. Ήταν ο πανίσχυρος μυστικοσύμβουλος του Αλή, που μαζί με τον Παπαρηγόπουλο εμπύσαν τον Αλή στην Φ.Ε. Ήταν ο πραγματικός άρχοντας, που τα σαράγια του στο Καπέσοβο, Σκαμνέλι και Γιάννινα ήταν ανώτερα σε πολυτέλεια και εμφάνιση των σαραγιών του Αλή. Ήταν εκείνος που κατόρθωσε να πείσει τον Πασάμπεη να φέρει τους Σουλιάτες στην δ'Ηπειρο και με την διπλωματική του μαεστρία να τους πείσει να εγκαταλείψουν τους σουλτανικούς και να συμπαχήσουν με τον Αλή. Ήταν ο μεγάλος αγωνιστής, που μετά την πολιορκία της Άρτας, ήρθε και συνεργάστηκε με τον Μαυροκορδάτο για την επιτυχία της ελληνικής επανάστασης. Ήταν ο θαυματουργός Ηπειρώτης άρχοντας που ενίσχυσε χρηματικώς τον ελληνικό αγώνα.

Ο Μακρυγιάννης στα απομνημονεύματά του σελ. 78 κι επόμενα γράφει: «Ο Αλέξης Νούτσος ήταν το σημαντικώτερο σπίνι της Ρούμελης, Πρίντζηπας του Ζαγορίου, αγάπημένος πολύ του πασά... Τιμιο άνθρωπος, καλοθελητής της ανθρωπότητας... Παλλούς ρωμαίους, οθράιους, τούρκους εγγλτώσε από την κρεμάλα. Τέλος ήταν ρωμαίος πασάς... Ήταν ο Αλέξης Νούτσος που αγωνιζόταν στο Σούλι, στη Λαγκάδα, στο Μακρινόρος... όπου ξεκρέμαγε από τα χέρια των τούρκων τους χριστιανούς και θυσιάστηκε. Και εις την επανάστασιν έδωκε περίπου τόννα μιλούνη γρόσια... Βαρέθηκαν οι άνθρωποι ν' ακούει Αλέξη Νούτσο, που ξόδευε τα χρήματά του, που πούλησε μισοτιμής τα χρυσαφικά του στην Αγία Μαύρα και πλήρωνε ανθρώπους του πολέμου... και στην Λαγκάδα έκοβε ξύλα. Τον στείλαν και σκοτώθηκε σαν σκυλί. Αχ ουρανέ πως το φτουράς; Πως θαστάς την επιβουλή αχάριστων ανθρώπων;

Ο Κουτσαλέης στο βιβλίο του «Διαφέροντα και περίεργα ιστορήματα», στη σελ. 258 γράφει: «Αν έζη ο Νούτσος άλλη τροπή θα είχαν πάρει τα πράγματα στην επανάσταση... Μπροστά στον Νούτσο όλοι ήσαν μηδέν... Εξήχεν απ' όλους ο μεγαλοπρεπέστατος Αλέξης Νούτσος ο σφαγείς υπό του Οδυσσέως...».

Όλοι οι σύγχρονοι εξυμνούν τον Αλέξη Νούτσο, ο οποίος δυστυχώς δολοφονήθηκε και ληστεύτηκε από τον Οδυσσέα Ανδρούτσο το Μάη του 1822 στη Δρακοστηλιά. Αισχύνεται τραγωδία είναι το τέλος των δύο μεγάλων ανδρών της Ηπείρου, του Ιωαννούτσου Καραμεινλή και του γιου του Αλεξίου Νούτσου. Τραγική μοίρα να δολοφονηθούν πατέρας και γιος. Ο Ιωαννούτσος από τους φανατικούς τουρκογιαννιώτες της Αησέ και ο Αλέξης από τον Οδυσσέα Ανδρούτσο, τον άνθρωπο που ο ίδιος γλύτωσε δυο φορές από την κρεμάλα του Αλή στα Γιάννινα. Ο χώρος εδώ δεν επιτρέπει να επεκταθώ άλλο στην όλη δράση του Αλέξη Νούτσου στο Ζαγόρι, στα Γιάννινα και στην επανάσταση. Η δολοφονία του κατατάραξε όλη την Ελλάδα κι ήταν ανεπανόρθωτο πλήγμα για την επανάσταση.

Στα Γιάννινα και στο Ζαγόρι, όταν έμαθαν το τραγικό τέλος του Αλέξη, «έκλαψαν κι οι πέτρες του άδικου χαμού του». Τα δημοτικά τραγούδια που θα γράφω παρακάτω δείχνουν το σπαραγμό των συμπατριωτών του.

Γράφει ο Ευρ. Σούρλας, στα «Ζαγορ. Νέα», αριθ. 285.

«Μα αν η αχαριστία και η αγνωμοσύνη εστέρησαν από το ένδοξο αυτό τέκνο του Ζαγορίου ολίγους πήγες χρώματος, για να σκεπάσει το σώμα του, η ηπειρωτική μούσα και η στενότερη πατρίδα του το Ζαγόριον εθρήνησαν τον άδικο χαμό του».

Δημοτικά τραγούδια για τον Αλέξη Νούτσο:

«Ποιος θέλ' ν' ακούσει κλάματα, δάκρυα και μοιρολόγια; Γ'ια θγάπ' ως το Καπέσοβο, αγνάντι αχ το Βραδέτο ν' ακούσετε τη Νούτζαινα, μάνα τον κυρ Αλέξη πως κλαίει και μοιρολογάει, πως χύνει μαύρα δάκρυα. Σαν περδικούλα θλίβεται, σαν το παπί μαδιέται, σαν του κοράκου το φτερό μαυρίζει η φορεσιά της. «Επρασίνισαν τα θουνά κι ελάλησεν ο κούκος κι Αλέξης δεν εφάνηκε να θγει προς το Ζαγόρι. Να φέρει ντέβρι τα χωριά ντέβρι τα ελαχοχώρια, να καθαλικάψει τον ντουρή με τη φλωρένια σέλα. Βάνει τους τούρκους ομπροστά και τους ρωμηούς του πίσω και τον Μουχτάρη στο πλευρό κρυφά τον κουθεντίζει».

Άλλο
«Επρασίνισαν τα κλαριά κι ελάλησεν ο κούκος κι Αλέξης δεν εφάνηκε να θγει προς το Ζαγόρι, να βάλει τούρκους ομπροστά και τους ρωμηούς του πίσω και τον Κασίμη στο πλευρό ν' ανάψει το τσιμπούκι. Εσείς πουλιά απ' τα Γιάννινα κι αηδονία απ' το Ζαγόρι, εσείς να μη λαλήσετε τούτο το καλοκαίρι, να πάτε προς τη Λιβαδιά, τη μαύρη την Αθήνα, να δείτε και να μάθετε γι' αυτόν τον κυρ Αλέξη. Εφές προφές τον είδαμν στο χάνι της Βεντίτσας, μαύρα πουλιά τον έτρωγαν κι άσπρα τον τριγυρίζαν κι ένα πουλί, μαύρο πουλί, κάθεται και τον κλαίει: Να τώξερε η μάνα σου, η δόλια σου γυναίκα, μην άλλαζαν την Πασκαλιά και τα φλουριά μη θάναν».

Άλλο
«Μας ήρθε η άνοιξη πικρή, το καλοκαίρι μαύρο, όλες οι στάνες φάνηκαν ψηλά στα λειβαδάκια, τ' Αλέξης δεν εφάνηκε να θγει για το Ζαγόρι. Ν' αντιλαλήσουν τα κυπριά, να σκούζουν οι κουδούνες και τα γκεσέμια να περνάν τη ράχ' αράδα αράδα».

Άλλο
«Νούτζαινα μοιρολόγιαε στου Βίκου το ποτάμι και το γιοφύρι ράϊσε και το ποτάμι στάθη και το στοιχειό του ποταμού κι αυτό στην άκρη θγήκε τη Νούτζαινα παρακαλεί κι από μακριά της λέει: Πάψε κυρά μου τον αχό, κόψε το μοιρολόγι, τι το γιοφύρι ράϊσε και το ποτάμι στίβει. Το πως να κόψω τον σκουγίμο, το πως το μοιρολόγι, π' Αλέξης δεν εφάνηκε δώδεκα μήνες τώρα; Να θγει ψηλά, να ρθει κοντά στα έρημα σαράγια, να ιδεί τη μαύρη μάνα του, τη δόλια του γυναίκα, να θρει τη Λένη ορφανή, τη Ρούσιω του στο χώμα».

Τα τραγούδια ως εδώ αναφέρονται στον άδικο χαμό του και στον θρήνο που επακολούθησε στο Ζαγόρι. Τα παρακάτω δημοτικά τραγούδια αναφέρονται στις πολεμικές επιχειρήσεις στο Ζαγόρι ον Δεκέμβρη και τον Γενάρη του 1821.

«Εθγήκε ο Νούτσος στη Ντοθρά να πιάσει το Ζαγόρι, με τ' αλόγο του παίζοντας, Αϊ - Γιώργης καθαλάρης. Φέρνει τα γρόσια φόρτωμα και το φλουρί κεμέρι, να τα χαρίσει στους φτωχούς και στους καπεταναίους. Γ'α λειβαδάκια πέρασε, στη Βαγγελίστρα φτάνει, τους Ζαγορίσιους σύναξε στο πέρα σανισ'νι, σ' όρκο βαρύ τους έβαλε απάνω στο Βαγγέλιο, να τού κρατήσουν φλάμπουρο, μιντάτι να του φέρουν».

Άλλο

Συνέχεια στη σελίδα 41

Αύγουστος 1982 για τον πρώτο θεθρονάριος 1987 για τον δεύτερο, τα τεματικά χρονικά σημεία μιας πορείας ανθρώπινης ζωής 80 χρόνων και κάτι. Γεννήθηκαν και οι δυο στις αρχές του αιώνα μας. Το 1901 ο Γιώργος, το 1904 ο Τάσιος. Πριμψάρης στο Τσερβάρι (Ελαφότοπο) Ζαγορίου. Τα παιδιά και εφηβικά τους χρόνια πέρασαν στην τουρκοκρατούμενη τότε, έως το 1913, περιοχή της Ηπείρου, και ανδρώθηκαν όταν είχε ανατείλει ο ήλιος της Ελευθερίας και η χώρα στροβιλιζόταν αμέσως στον εθνικισμό και τον απήχο των μικρόρων παιάνων των Βαλκανικών θριάμβων και εν συνεχεία των πρώτων χρόνων του πρώτου παγκόσμιου πολέμου και της συμφοράς της Μικρασιατικής καταστροφής. Ο Γιώργος μάλιστα έλαβε μέρος στην Μικρασιατική εισστρεία και έζησε από κοντά την ανοδική πορεία του Έθνους και την καθοδική συμφορά της Πατρίδας.

Τα νεανικά τους χρόνια, 1920—1930 τα έζησαν σε μια εποχή κοινωνικών και ιδεολογικών ανακατατάξεων αλλά και σκληρών και ιδεολογικών συγκρούσεων και ανταρσιών, τόσο στον πολιτικό όσο και στον ιδεολογικοκοινωνικό τομέα. Το γλωσσικό διατηρούσε ακόμη την οδύνη της πρώτης δεκαετίας του αιώνα. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και τα ονόματα των πρωτοπόρων, και μεγάλων διδασκάλων του Δ. Πληνού, Δελμούζι, Σαρράτη, Τριανταφυλλίδη και όλων των άλλων φωτεινών πνευμάτων της εποχής εκείνης, και τα μηνύματα της Οκτωβριανής Επανάστασης, που εγκαθίδρυσε στον Βορρά, σάφηναν την πραγμασία και τους λογισμούς των ανήλικων νέων ανθρώπων, αλλά και προσετοίμαζαν την εποχή των διώξεων και της απάνθρωπης τυμπανοκρουσίας που κορυφώθηκε το 1936 με την εγκαθίδρυση του καθεστώτος της φης Αυγούστου, με τις διώξεις, τα βασανιστήρια και τον αφανισμό μιας μεγάλης μερίδας ανθρώπων καταξιομένων στην συνείδηση της φωτισμένης εκείνης μερίδας της Ελληνικής κοινωνίας.

Το πως να κόψω τον σκουγίμο, το πως το μοιρολόγι, π' Αλέξης δεν εφάνηκε δώδεκα μήνες τώρα; Να θγει ψηλά, να ρθει κοντά στα έρημα σαράγια, να ιδεί τη μαύρη μάνα του, τη δόλια του γυναίκα, να θρει τη Λένη ορφανή, τη Ρούσιω του στο χώμα».

Ο Γιώργος και ο Τάσιος Πριμψάρης, δάσκαλοι και οι δυο, στην καλύτερη περίοδο της ζωής τους, των 30—40 ετών, στην εποχή του μεσοπολέμου, ευαίσθητοι στα μηνύματα του καιρού τους ενστερνίστηκαν τις καινούριες ιδέες που άσπριζε να σφύρει το Εθνικό σώρος στον δρόμο της προόδου και του ανθρωπισμού.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΡΙΜΨΑΡΗΣ ΤΑΣΙΟΣ ΠΡΙΜΨΑΡΗΣ

Το Ζαγόρι, η μάχη για το γλωσσικό και τη δημοτική, και το κρίσιμότερο ζήτημα της εποχής των καινούριων, κοινωνικών ιδεών και πολιτικών ρευμάτων, το σοσιαλισμό και ειδικότερα το Μαρξισμό. Είχαν το προνόμιο να ζήσουν σε μια εποχή, που παρόλες τις επισφυλίζεις και τους διωγμούς για την περιοχή εκείνη της Ηπείρου στο Ζαγόρι, και ευρύτερα στα Γιάννινα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, χωρίς υπερβολή, σαν η εποχή ενός μικρού διαρωτισμού. Ήταν η εποχή που σε όλη την περιοχή του Ζαγορίου είχε αναπτυχθεί μια πλειάδα αξιόλογων πνευματικών ανθρώπων, κυρίως δασκάλων, που αποτελούσαν την πρωτοπορεία στον δρόμο των ιδεών, της προόδου και του ανθρωπισμού.

Στο Τσερβάρι ο Γιώργος και Τάσιος Πριμψάρης και ακόμη ο Φίλιππος Εμμανουήλ που αργότερα διέπρεψε σε ανώτερους κύκλους και μακρινούς χώρους, στη Βίτσα οι αδελφοί Γούλας και Τάκης Δάνος και δέδαινα ο νεαρός τότε δάσκαλος Γιάννης Νικολαΐδης με το πόνημά του «περί Βίτσας» έδειξε τι θα πρόσφερε στα Ηπειρωτικά γράμματα, στο Κοινοβίο ο μεγάλος μας Κώστας Λαζαρίδης, στην Αρσίστεια ο Νεοσλής και Αντώνης Μουδούπουλος, στα Δολιανά ο Μίλτος Κυργιάννης, στη Βήσση ο Θωμάς Δέβρος, στα Σουδενά ο Σπ. Τσιτσικόπουλος, που πίστευαν σε μια καινούρια, πιο ελπιδοφόρα φυσιογνωμία στη ζωή της περιοχής.

Και δέβαινα εκτός από αυτούς, που επώνυμα αναφέρονται και άλλοι πολλοί εξ ίσου αξίοι.

Τελείωσαν και οι δυο το Διδασκαλείο, ο Γιώργος το Μονοτάξιο και ο Τάσιος το Τριτάξιο κατά τα έτη 1918—20. Ο Γιώργος αργότερα τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και οι δυο την Παιδαγωγική Μετεκπαίδευση στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τα δημοτικά σχολεία, στην περιοχή της Κόνιτσας, όπου υπηρέτησαν το χρονικό διάστημα έως τις σύγχρονες παιδαγωγικές και ψυχολογικές θεωρίες και δόγματα, και την ασούραστη προσπάθεια και εργατικότητα τους, είχαν μεταβληθεί σε πρότυπα σχολεία με ατεχνολογία και υπόληψη. Στα παιδαγωγικά συνέδρια η παρουσία τους και ιδιαίτερα του Γιώργου εντυπωσιάζει. Η ενημέρωσή τους σε κάθε θέμα, η επινοητικότητα τους, οι πνευματικές αρετές τους και προπαντός η αφοσίωσή τους, η αφοσίωση ιεραιοστολική στο καθήκον, τους ανέδειξε στους κορυφαίους εκπαιδευτικούς της περιοχής.

Παράλληλα η μύση τους στα

καινούργια κοινωνικά συστήματα και τις θεωρίες, στο Μαρξισμό, οι ελεύθερες και ατέλειωτες συζητήσεις στην Πλατεία του χωριού (στο μεσοχώρι) τα χρόνια εκείνα χάρι και στην εκτίμηση που απήλθαν σαν οι καλύτεροι δάσκαλοι και τα παιδιά του γατρού» βαθεί επιδραση είχαν στους νεότερους και ικανόν σπόρον έσπειραν για τα φρονηματισμό της καινούργιας γεννιάς, που αργότερα στέλεχσε και πύκνωσε τις γραμμές του απελευθερωτικού αγώνα.

Για μας, «τους περιλειπομένους» της επομένης δεκαετίας που εντυχήσαμε να ζήσουμε από κοντά τις μέρες εκείνες, μένουν αξέχαστες οι ανεπανάληπτες εκείνες μέρες των θερινών διακοπών στα χρόνια από 1930—1940. Το χωριό μας αριθμούσε περισσότερους από 20—30 δασκάλους και καθηγητές και περισσότερους από 100 άλλους ταξιδευμένους και ακόμη περισσότερους μόνιμα διαμένοντες στο χωριό. Το σχολείο ήταν διτάξιο με περισσότερους από 100 μαθητές. Εκεί, τότε τις απογευματινές ώρες στην λιθόστρωτη πλατεία του μεσοχωριού, πόσες συζητήσεις και τι ιστορίες δεν ακουγόταν. Πέρα από τα «Κοινοτικά» πολλές φορές η συζήτηση περιστρεφόταν γύρω από κάθε φύσας θέμα, πολιτικό, εργατολαϊκό, κοινωνικό. Ιδεολογικό και κομματικό, μπορούσε να ακούσεις τόσο για το έργο του Βενιζέλου και το εθνικό διχασμό όσο και για τα εκπαιδευτικά θέματα και ζητήματα, το σχολείο εργασίας, κι ακόμα μεταξύ ορισμένων, για τα πιο αφηρημένα φιλοσοφικά θέματα, για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, το Μάρεξ και τον Χέγκελ. Κέντρικά πρόσωπα στις συζητήσεις και βασικοί ομιλητές ο Γιώργος (πρωτόπαπας) και ο Τάσιος Πριμψάρης, που πάντα κάτι είχαν να πουν και πάντα συγκέντρωναν την προσοχή. Και δέβαινα όπως παρατά να σημειώσω δεν ήταν οι μόνοι, αλλά σήμερα το σημείωμα αυτό γι' αυτούς μόνο γράφεται, σαν ευλαβικό μνημόσυνο και χρέος στη μνήμη τους και στην προσφορά τους, την περίοδο των 1930—1940 (μόνον).

Η δραστηριότητά τους όμως αυτή, επέσυρε θύνημα και άμεση την καταδικαστική μαχία του καταπιεσμένου όπως θα λέγαμε σημερινά, που τους έπαινε και τους επαινούσε. Οι διώξεις έπαιναν και οι παλιές μέρες δεν άργησαν. Ο Γιώργος παρόλον ότι πρώτος είχε πετύχει στο διαγωνισμό επιδεωρητών αλλά και με δυσκολία απέφυγεν την οριστική απόλυση. Ο Τάσιος τυφροδέσμιος οδηγήθηκε στα Γιάννινα το 1938 για να δώσει λόγο για τις αντικαθεστωτικές του ενέργειες και θεωρίες, γλύτωσε τότε την εξορία δεν την

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Το Σάββατο 19 Μαρτίου και ώρα 8 μ.μ. η Ένωση Ζαγορίσιων Αθηνών θα πραγματοποιήσει την ετήσια χοροεπεριόδη της με τη γνωστή πάντα επιτυχία και με τα δημοτικά όργανα του μοναδικού και ξακουστού Γρηγόρη Καψάλη στις πολυτελείς αίθουσες του ξενοδοχείου ACROPOLE PALACE (απέναντι από το Πολυτεχνείο).

απέφυγε όμως αργότερα τις μέρες του εμφύλιου πολέμου και το ξεκληρίσμα της οικογένειάς του.

Η προσπατικότητα τους, δέσποσε κυριολεκτικά στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή του χωριού μας, και της περιοχής της Κόνιτσας. Εμπροστούθησε ο πόλεμος τον 40 και η τετράχρονη κατοχή και οι δύσκολες μέρες και οι χρέονι του μετεμφυλιοπολεμικού μονοκομματικού καθεστώτος. Στη διάρκεια ταξιδευμένους και ακόμη περισσότερους μόνιμα διαμένοντες στο χωριό. Το σχολείο ήταν διτάξιο με περισσότερους από 100 μαθητές. Εκεί, τότε τις απογευματινές ώρες στην λιθόστρωτη πλατεία του μεσοχωριού, πόσες συζητήσεις και τι ιστορίες δεν ακουγόταν. Πέρα από τα «Κοινοτικά» πολλές φορές η συζήτηση περιστρεφόταν γύρω από κάθε φύσας θέμα, πολιτικό, εργατολαϊκό, κοινωνικό. Ιδεολογικό και κομματικό, μπορούσε να ακούσεις τόσο για το έργο του Βενιζέλου και το εθνικό διχασμό όσο και για τα εκπαιδευτικά θέματα και ζητήματα, το σχολείο εργασίας, κι ακόμα μεταξύ ορισμένων, για τα πιο αφηρημένα φιλοσοφικά θέματα, για τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, το Μάρεξ και τον Χέγκελ. Κέντρικά πρόσωπα στις συζητήσεις και βασικοί ομιλητές ο Γιώργος (πρωτόπαπας) και ο Τάσιος Πριμψάρης, που πάντα κάτι είχαν να πουν και πάντα συγκέντρωναν την προσοχή. Και δέβαινα όπως παρατά να σημειώσω δεν ήταν οι μόνοι, αλλά σήμερα το σημείωμα αυτό γι' αυτούς μόνο γράφεται, σαν ευλαβικό μνημόσυνο και χρέος στη μνήμη τους και στην προσφορά τους, την περίοδο των 1930—1940 (μόνον).

ΠΑΝΟΣ ΣΙΟΤΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ
ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΖΑΓΟΡΙΟΥ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΙΜΩΝ ΑΘ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΑΡΣΟΚΑΣ ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΟΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ
ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ ΣΤΑΘΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
ΤΖΙΟΒΑΣ ΦΡΙΟΣ
ΤΣΑΟΥΣΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ

Ιωάννινα: Λόδου Βύρωνος 21
Τηλ. (0651) 25.266 και 28.088
Αυτόματος τηλεφωνητής
(0651) — 33.469

Υπογραφέας:
Γ. Δουδάλη Ε. Αποστόλου
28 Οκτωβρίου 41 - τηλ. 20.544

Του Μάνθου Κ. Οικονόμου

Ιστορικά σημειώματα

Τα χωριά αυτού

1. ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ
Συνέχεια από το φύλλο Ιανουαρίου αριθ. 118
1912

Κ. Λαζαρίδης — «Το Ζαγόρι κατά τον πόλεμο 1912 — 1913» — «Ηπειρωτικός Αγών» Φεβρουάριος 1963.

Οι Ζαγοριόσι που ήταν κατά την εποχή εκείνη στην Αθήνα προτού ακόμη κηρυχθεί ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1912 απεφάσισαν ν' αποστείλουν στο Ζαγόρι ανταρτικές ομάδες για να εμποδίσουν Αλβανικά άτακτα μπουλούκια τα οποία επωφελοόμενα από την πολεμική αναταραχή ενδεχομένως να κάμουν πλιάτσικο. Στην πρωτοβουλία αυτή πρωτοστάτησαν οι Δούμας από το Τσεπέλοβο, Γεώργιος Πούσιος από το Ικαπέσοβο, Σπ. Χασιώτης από το Μονοδένδρι και άλλοι εκλεκτοί Ζαγοριόσι. Με έρανο, που έκαμαν εξωπλήσθησαν Ζαγοριόσι και από άλλα μέρη ανταρτές κάπου 40-50 και με αρχηγό αυτών ο εκ Φλαμπουραρίου Γεώργιος Καραγιώργος.

ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΠΑΓΩΓΗ ΕΙΣΒΟΛΗ ΛΗΣΤΩΝ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΑΝΔΡ. ΠΛΑΚΙΔΑ,

Με την κήρυξη του πολέμου αυτού (Οκτωβρίου 5-1912) ο Καραγιώργος με την ομάδα του εμφανίστηκε στο Ζαγόρι και ανταμώθηκε με άλλες ανταρτικές ομάδες, που είχαν ξεκινήσει για την Ήπειρο, όπως του Κ. Βάσσου ή Μέρου, Καραπέταν Νώντα, Παναγ. Περιστέρη από την Λαϊστή, Γεωργίου Τσοκαντάνα από το Περιβόλι και άλλους.

Οι Τούρκοι μαθαίνοντας την εμφάνιση των ανταρτών στο Ζαγόρι έστειλαν πολλές δυνάμεις από πολλά σημεία για να κάνουν εκκαθάριση της περιοχής. Οι Τούρκοι ξαπλώνονταν σ' όλο το Ζαγόρι και κάνουν μεγάλη καταστροφή με λεηλασίες, θαρμούς, σκοτωμούς και κάψιμο σπιτιών. Η μεγάλη καταστροφή συντελέστηκε κατά κύριο λόγο το πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου 1912. Πολλοί κάτοικοι κατέφυγον στη Θεσσαλία.

Υποδοχή του Καραγιώργου στο Ζαγόρι. Συνεχίζει ο Κ. Λαζαρίδης — «Αλλημονήστες μου μένουν μαρικές εικόνες από την υποδοχή που έκαναν τα χωριά μας στους ανταρτές του Καραγιώργου, που πέρασε από το... Κουκούλι... Οι πιο γέροι φιλούσαν τους ανταρτές. Κουβαλούσαν από όλα τα σπία γλυκά διάφορα, λουκούμια, κρασιά και ρακιά και τους κερνούσαν. Πολλοί έκλαιγαν από χαρά...». Ανάμεσα στους ανταρτές του Καραγιώργου ήταν και ο Κουκουλιώτης Μήτσος Τζόρας...

Αρχίζουν τα δεινά του Ζαγορίου. Για κακή όμως τύχη οι χαρές και οι ενθουσιασμοί δεν κράτησαν πολύ καιρό... οι ανταρτές ανταλλάσσουν πυροβολισμούς με τους Τούρκους χωρίς αποτέλεσμα, γιατί τους εχώριζε απόσταση 1.500 μέτρων και πλέον. Προ του κινδύνου το σώμα έσπευσε να εγκαταλείψει τις θέσεις του για να αποφύγει κύκλωση. Δηιυθύνθησαν εκείθεν του Κουκουλίου και Βραδέτου... Αρχικά ο Καραγιώργος σκέφθηκε να ταμπουρωθεί και να κρατήσει άμυνα με τους ανταρτές του στα παρακλήσια του Κουκουλίου — Άγιος Γεώργιος και Αγίας Παρασκευής — ...αν γινόταν αυτό ασφαλέστατα το Κουκούλι...θα είχαν καεί από τους Τούρκους. Άλλαξε όμως γνώμη (η οικογένεια του κ. Λαζαρίδη είχε καταφύγει στο Καπέσοβο)...

Βανδαλισμοί των Τούρκων. Οι Τούρκοι ανενόχλητοι και ανεμπόδιοι πια μπαίνουν σ' όλα τα χωριά. Είναι καλά πληροφορημένοι σε ποια χωριά δέχτηκαν τους ανταρτές. Εκδικούνται με θαρμούς, απειλές, φρενιάρια και πλιάτσικο... λεηλατήθηκε από τους Τούρκους και το Κουκούλι, από το οποίο πέρασαν. Στο πέρασμά τους αυτό κακοποίησαν το Γιάννη Λαζαρίδη (παππού του Κώστα) που παρά λίγο να τον σκοτώσουν. Ήταν μουχτάρης του χωριού. Στο πέρασμά τους από το Κουκούλι τον υποχρέωσαν να τον οδηγήσει στα σπία που ήταν άδεια από κόσμο. Μόνο λίγες γριούλες είχαν μείνει στο χωριό, ο παππούς του Κώστα για να γλυτώσει το αρχοντικό σπίτι του Γρη. Κόκουρου από λεηλασία τους είπε πως αυτό ήταν ακατοίκητο. Οι νοικοκυραίοι του βρισκόνταν στο ταξίδι. Επειδή όμως ένας από τους Τούρκους είχε μάθει πως ήταν μέσα κλεισμένη η οικογένεια θεώρησε τον παππού του Κώστα ότι τους είπε ψέμματα θύμωσε και άρχισε να τον χτυπάει λέγοντας «Μας γελάς κερατά γκιούρ». Εδώ και λίγη ώρα θύγχε η κυρά στο παράθυρο και μας μίλησε. Πραγματικά δεν είχε γίνει αυτό. Τον έβαλε κάτω και τον χτύπησε με το όπλο του. Ριχτήκαν απάνω στον παππού του Κώστα και άλλοι. Τον χτύπησαν με τους υποκοπάνους των όπλων των. Παρ' όλο που τον άφηναν στον τόπο. Αν δεν έτρεχαν η γιαγιά του Κώστα και άλλες γριές, που έβαλαν τις φωνές και με χίλια θάρσα κατόρθωσαν να τον βγάλουν από τα χέρια των μισοπεσμένων. Όταν γύρισε ύστερα στο σπίτι από το Καπέσοβο η οικογένεια του Λαζαρίδη σε λίγες ημέρες ο Γιάννης Λαζαρίδης ήταν στο στρώμα και του έβαλαν δέλλες στα μαύρα σημάδια που είχαν αφήσει οι κοντακίες στο στήθος και στην πλάτη για να τραβήξουν το «σκοτωμένο αίμα».

Απερίγραπτη η λύσσα των Τούρκων... Την 29 Οκτωβρίου ο οπλαρχηγός Τσοκαντάνας περιπολών... Ούτω λοιπόν δυνάμεις εξ 120 ανταρτών θαύζει προς εκδίωξη του Σαδίκ... γίνεται φοβερή συμπλοκή κατά την οποία οι ανταρτές σκότωσαν περί τους 18 Τούρκους και επλήγωσαν 25. ...Οι ημέτεροι ηναγκάστησαν να υποχωρήσουν αφέντες επί του πεδίου της μάχης μόνον ένα νεκρόν εκ Λαϊστής...». Αυτά κατά την εφημερίδα «Πατρίς». Αλλά κατά τις πληροφορίες του Κ. Λαζαρίδη στην συμπλοκή αυτή δεν σκοτώθηκε ένας μονάχα αντάρτης. Το αντάρτικο σώμα έπαθε μεγαλύτερη φθορά. Σκοτώθηκαν 4 ή 7 αντάρτες. Και τούτο γιατί δεν υπολόγισαν καλά τη δύναμη του εχθρού. Ανάμεσα στους ανταρτές που σκοτώθηκαν ήταν και ο Κουκουλιώτης Μήτσος Τζόρας. Έπεσε αυτός στην τοποθεσία «Κρανιές» της περιοχής του Σκαμνελίου. Δεν εξηκριώθηκε όμως η ημερομηνία της συμπλοκής αυτής.

Ο Μπεκήρ Αγάς στο Ζαγόρι. Όπως αρχικά ήταν στο Μακεδονικό μέτωπο του πολέμου. Αφού όμως διώχθηκε από εκεί με τη γενναία πρόελαση του ελληνικού στρατού κατέβηκε... και μπήκε στο Ζαγόρι. Είχε μαζί του 1.200 Τουρκαλβανούς, 150 μεταγωγικά ζώα και 4 κανόνια κρουπ... Στο Καθαλάρι έστησε το στρατηγείο του και συνεννοήθηκε με τους Σαδίκ, Μουχτάρ, το Μπαλαμούτη και τους άλλους αρχηγούς που είχαν εγκατασταθεί σε διάφορα χωριά... Κουκούλι.

Αλλά το μεγαλύτερο κακό έγινε το Νοέμβριο του 1912. Στο Ζαγόρι είχαν εγκατασταθεί αρκετοί Τούρκοι. Ανάσα δεν έπαιρνε κανένας γιατί είχε κηρυχθεί ο στρατιωτικός νόμος. Τμήματα στρατού ήταν εγκαταστημένα στα χωριά... Κουκούλι. Τα τρόφιμα είχαν ολιγοστέψει, άρχιζε η πείνα. Οι Τούρκοι άρπαζαν τη μπουκιά από τους δυστυχμένους Ζαγοριόσιους... Τα αντάρτικα σώματα τραβήχτηκαν στη Λαϊστή... Ο Τούρκος αξιωματικός που ήταν επικεφαλής του λόχου που είχε σταθμεύσει στο Κουκούλι, φώναζε από

Συνέχεια στη σελίδα 41

Κοιν. Επιχείρηση Γρεβεντιού Γουνοφορών Ζώων

Η ίδρυση της Κοινοτικής Επιχείρησης, με την επωνυμία «ΑΝΑΠΤΕΛΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΡΕΒΕΝΤΙΩΤ ΖΑΓΟΡΙΩΤ», εντάσσεται μέσα στο θεσμικό πλαίσιο του Ν. 1416/84 και λειτουργεί με βάση την συμμετοχή όλων των κατοίκων της Κοινότητας Γρεβεντιού.

Κύριος σκοπός της Εταιρείας είναι η δημιουργία συντηρητών αποθήκης, συγκράτηση του ενεργού πληθυσμού του χωριού ή ακόμα και παλινδότηση, δίνοντας την ευκαιρία απώθησης εισοδήματος κέρα στους νέους, με αποτέλεσμα να ξαναζωντανέψει το χωριό και η γύρω περιοχή, που τόσο έχουν παραμεληθεί.

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Οι κυριότεροι καταστατικοί σκοποί της Εταιρείας είναι:

- Η ορθολογική αξιοποίηση και εκμετάλλευση των δασικών, αγροτικών, γεωργικών, αλιευτικών, τουριστικών και άλλων φυσικών πόρων της περιοχής.
- Η δημιουργία γεωργικών εκμεταλλεύσεων και βιομηχανικών μονάδων για την επεξεργασία και εμπορία των παραγόμενων γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων.
- Η ίδρυση και κάλυψη εκμετάλλευσης μονάδων εκτροφής γουνοφόρων ζώων.
- Η εκμετάλλευση του δασικού πλούτου της Κοινότητας.
- Κάθε συναρής εκμετάλλευση που αφορά την ανάπτυξη του Γρεβεντιού.
- Η οργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων και παρεμφερών εκδηλώσεων, μορφωτικών και πολιτιστικών επιπέδων.
- Η ίδρυση σε συνεργασία με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, δημοτικών Εταιρειών για την αξιοποίηση και εκμετάλλευση γεωργικών και βιομηχανικών μονάδων στην περιοχή.

ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ — ΜΕΤΟΧΟΙ

Το Μετοχικό Κεφάλαιο της Εταιρείας μας ανέρχεται στο ποσό των 40.000.000 δρχ. διατεταμένο σε 40.000 ονομαστικές μετοχές των 1.000 δρχ. η κάθε μία. Οι Μέτοχοι που συμμετέχουν είναι:

- Κοινότητα Γρεβεντιού δρχ. 39 εκατ. ποσοστό 97,50%.
- Εταιρεία Αγροτικής Ανάπτυξης «ΗΠΕΙΡΟΣ» ΑΕ δρχ. 6 εκατ. ποσοστό 2,50%.

Σύνολο 4 εκατ. 1000).

ΚΟΣΤΟΣ ΚΑΤΑΣΚΕΤΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Σύμφωνα με την τεχνικο-οικονομική προμελέτη που συντάχθηκε από την Εταιρεία «ΗΠΕΙΡΟΣ» Α.Ε., με την δόνηση του προέδρου της Εταιρείας μας κ. Σταθή Παπαθανασίου, το κόστος της επένδυσης ανέρχεται στο ύψος των 75 εκατ. δρχ., η δε κατασκευή της μονάδας έγινε με απεμπλοκή.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ

Η επένδυση έχει υψωθεί στο Ν. 1262/82 και επιχορηγήθηκε με ποσοστό 580)ο, το δε χρηματοδοτικό της σχήμα έχει ως εξής:

- Ίδια Κεφάλαια 20.250.000 δρχ.
- Δάνειο ΑΤΕ 11.250.000 δρχ.
- Επιχορήγηση από Ν. 1262

Η ΑΣΦΑΛΤΟΣΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ ΠΡΟΣ ΛΑΪΣΤΑ ΚΑΙ ΠΟΤΕ ΘΑ ΓΙΝΕΙ;

Για το παραπάνω θέμα με ημερομηνία 26—1—1988 εστάλη από τον κ. Τζαμπούρα Νικόλαο το παρακάτω υπόμνημα στο Νομάρχη Ιωαννίνων. Πρέπει όλοι (Κοινότητα — δασκός συν)σμός, σύλλογος, ιδιώτες) να δραστηριοποιηθούν και να βοηθήσουν για την ασφαλτοστρωση.

Λαϊστή 26—1—1988
Προς
Τον κ. Νομάρχη Ιωαννίνων
ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Κύριε Νομάρχη,
Γνωρίζω ότι γνωρίζετε, από επισκέψεις, γενικά το ΖΑΓΟΡΙ και ειδικότερα την περιοχή της Λαϊστής. Έχετε ιδίαν αντίληψη το τι μπορεί να σημαίνει για την Ελλάδα η ειδική αυτή γωνιά της Πίνδου, με τα πλούσια δάση, την σπάνια πανίδα και χλωρίδα και την άγρια ομορφιά.

Πολλά είναι τα έσοδα του κράτους από την δασική εκμετάλλευση, αλλά και από τον ορεινό τουρισμό, εφ' όσον η περιοχή εκμεταλλεύεται και προς την κατεύθυνση αυτή.

Για να μη χαθούν, όλες αυτές οι ομορφιές και για να κρατήσουν το χωριό οι κάτοικοι της Λαϊστής

82 43.500.000 δρχ.

ΠΟΡΕΙΑ ΚΑΤΑΣΚΕΤΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ

Το να γίνει ένα τέτοιο έργο, λαμβάνοντας υπόψη τις αντικειμενικές δυσκολίες (καιρικές συνθήκες, εξεύρεση κατάλληλου εργατοτεχνικού προσωπικού, προμήθεια υλικών, κατασκευή, μεταφορά κλπ.) πρέπει να εκτιμηθεί ιδιαίτερα και το Διοικητικό Συμβούλιο της Εταιρείας πρέπει να υποστηρίξει για το τελικό αποτέλεσμα που έγινε μάλιστα με απεμπλοκή.

Ήδη ολοκληρώθηκε το μεγαλύτερο μέρος κατασκευής της μονάδας και τοποθετήθηκαν τα πρώτα βΙΖΟΝ 500 θηλάκια και 100 αρσενικά.

Το ύψος του κόστους κατασκευής της μονάδας μέχρι σήμερα με την προμήθεια των παραπάνω ζώων ανέρχεται στο ύψος των 67 εκατ. δρχ. περίπου και έχει παραγγελθεί ο μηχανολογικός εξοπλισμός (MIXER, αναμεικτήρας τροφών κλπ.).

Το ύψος της επένδυσης θα φθάσει τελικά περίπου 80 εκατ. δρχ.
Το ΖΑΓΟΡΙ μας ευχεται η αναπτυξιακή εταιρεία Γρεβεντιού να αποβεί κερδοφόρα και προνοητο για νέες αναπτυξιακές προσπάθειες στο Ζαγόρι.

παλεύουν κυριολεκτικά, σαν ήρωες και το τονίζω αυτό, με όλα τα στοιχεία της φύσεως. Και παλεύουν, χωρίς καμιά κρατική υποστήριξη, αυτό, βέβαια, είναι και το μεγάλο μας παράδοιο.

Πρέπει η πολιτεία να δώσει κίνητρα στους κατοίκους των ορεινών περιοχών, για να κρατηθούν, έστω και αν είναι αργά. Παράδειγμα αφορολόγητα γεωργικά αυτοκίνητα με φθηνά καύσιμα, για να πηγαίνουν στο δάσος, ένα μέρος της δαπάνης, για την επισκευή της παραδοσιακής κατοικίας, άτοκα δάνεια για ανέγερση καινούριας παραδοσιακής κατοικίας, ιδίως στα νεοαξενάρια.

Στους δασοφύλακες στοιχειώδη μέσα (αυτοκίνητο - ασύρματο) για την φύλαξη του δασικού πλούτου, γιατί ακόμη στη Λαϊστή η φύλαξη του δάσους γίνεται με τα ίδια πρωτόγονα μέσα που γινόταν προπολεμικά.

Εκείνο όμως που έχει πρωταρχική σημασία για την Λαϊστή και για το οποίο γράφεται αυτό το υπόμνημα είναι η ασφαλτοστρωση του υπόλοιπου δρόμου για το χωριό. Η ασφαλτοστρωση προχωρεί με τον «καταπληκτικό» ρυθμό των 1.800 μ. (χίλια οχτακόσια μέτρα) το χρόνο. Είναι «ρυθμός» αυτός, κ. Νομάρχη, ή εμπαιγμός; Για την Λαϊστή απομένουν ακόμη 20 περίπου χιλιόμετρα. Με τον ρυθμό που προχωρεί το έργο θα χρειαστούν 12 (δώδεκα) ολόκληρα χρόνια. Αυτά τα χρόνια δεν θα είχαν σημασία, εάν ζούσαμε στην εποχή του 1950 ή 1960... Σήμερα όμως 1988 μετράνε πάρα πολύ. Οι εξελίξεις, σήμερα και οι αλλαγές είναι αλματώδεις και θεαματικές... Θα είναι κρίμα να τους σημερινούς κατοίκους των 65 και 70 χρόνων να μην γεντούν έστω και τώρα, τα καλά της ασφάλτου.

Ο δρόμος δεν περιμένει. Κάθε χρόνο που περνά χάνονται πολλά. Οι οικονομικές συνέπειες είναι μεγάλες. Πόσο διαφορετική θα ήταν σήμερα η Λαϊστή, εάν είχαμε ασφάλτο προ δεκαετίας ή έστω προ πενταετίας.

Για το καλοκαίρι, που μας έρχεται κ. Νομάρχη, όχι 1800 μέτρα. Κρίμα τα μηχανήματα και οι δαπάνες μεταφοράς και εγκαταστάσεως. Δεν αξίζει ο κόπος.

Καλύτερα να παραμείνει όπως έχει, παρά αυτό το πήγαινε-έλα των μηχανημάτων, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα.

Εφ' όσον η άδηση να είναι μεγάλη, τουλάχιστο να καλύψει την αυτή απόσταση.

Δεν αντέχουμε άλλο στο... ΠΕ. ΡΙΜΕΝΕ...

ΤΖΑΜΠΟΥΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Η ΤΥΜΦΗ

Η ΤΥΜΦΗ ΔΕΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΛΛΑ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΤΗΚΕ ΚΑΙ ΦΤΩΧΗΝΕ ΕΠΕΙΔΗ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΤΗΚΕ ΣΤΗΝ ΤΥΧΗ ΤΗΣ

1. Εισαγωγή στο θέμα
Αφορμή για το παρόν πήρά, από το μακροσκελές άρθρο, του αγαπητού φίλου μου κ. Φωκ. Καμάλη, γνωστού διακεκριμένου Ορειβάτη, που δημοσιεύτηκε, σε τρία συνεχή φύλλα, της έγκριτης ημερήσιας Εφημερίδας «Πρωϊνός Λόγος», στις 15, 16 και 17 του μηνός Δεκεμβρίου, π.έ., με το γενικό τίτλο, «Η ΤΥΜΦΗ» και πως την κακοποιούν...».

Καίτοι το θέμα είναι γενικώτερο, εν τούτοις ο αρθρογράφος, το εντοπίζει και το ειδικεύει κυρίως, στο χωριό μου ΠΑΠΙΓΚΟ, στο Δρυμό ΒΙΚΟΥ — ΤΥΜΦΗΣ — ΑΩΟΥ,

Του ΝΙΚ. ΓΡ. ΣΤΑΡΡΑ
Τ. Προέδρου του Εξωρ. Συλλ. ΠΑΠΙΓΚΟΥ

και ιδίως στην Παπιγκιώτικη ΤΥΜΦΗ.

Αυτή ως γνωστόν εκτείνεται από την Ανατολική είσοδο της χαράδρας του ΒΙΚΟΥ, στη θέση Ικλήμα, και συνεχίζεται τα όρια της είναι, περιφερειακά και χοντροκομμένα, Γκρέτσα, Κώστα Ράνταινα, Πηγές Βοϊδομάτη, Ποταμιά, Μοναστήρι Αρίστης, Κλειδί, Κλειδωνιάουσα, Έλατα, Γοριτωϊτικό, Κοιτωϊτικό, Βντίνια, Λάπατο, Αδάλας, Ξηρόλιμνη, Δρακόλιμνη, Βραδετινό, Αστράκα, Γκονβοστίτσα και κλείνει ο κλοιός στην Ανατολική είσοδο του ΒΙΚΟΥ. Απτότελει δε, το μεγαλύτερο, σε έκταση τμήμα, του όλου Ορεινού Όγκου, του Συγκροτήματος της ΤΥΜΦΗΣ.

2. Διαφωνώ με πλ ή ρ ως με τ ο υ ς α ν τ ι τ ι θ έ μ ε ν ο υ ς γ ι α τ ο Δ ρ ό μ ο

— Απώτερος σκοπός του αρθρογράφου, καθώς και ευάριθμων ομοϊδεατών των οικολογοπεριβαλλοντολόγων είναι, να εμποδιστεί η κατασκευή αυτοκινητοδρόμου, από το ΠΑΠΙΓΚΟ στο Τσεπέλοβο, μέσω του Λαϊμού ΑΣΤΡΑΚΑΣ, όπου το Ορειβατικό Καταφύγιο, που εν καιρώ θα χρησιμεύσει, σαν μοναδική βάση και απαραίτητη υποδομή, για αξιοποίηση του όλου Ορεινού Όγκου της Οροσειράς της ΤΥΜΦΗΣ.

— Την κατασκευή του δρόμου αυτού, υποστηρίζουμε ημείς αναφανδόν, δηλ. η μείγιστη πλειοψηφία του ΖΑΓΟΡΙΟΥ. Ο δρόμος αυτός θα είναι και θα αποβεί το πρώτο σταθερό βήμα, ώστε να επακολουθήσει, η κατάλληλη αξιοποίηση με θερινό και χειμερινό τουρισμό. Παράλληλα θα εφαρμοσθεί μόνιμη και μεθοδική προστασία της γύρω υπαρχούσης φυσικής ομορφιάς.

Έτσι πιστεύουμε ακραδάντως, ότι θα σπάσει και θα πολεμηθεί η σύγχρονη μάστιγα, η ανεργία, και θα ελαττωθεί σημαντικά η μετανάστευση των κατοίκων κι η ερήμωση των χωριών του ΖΑΓΟΡΙΟΥ. Ακόμα, ίσως σταδιακά, να βοηθήσει στην επάνοδο μερικών τουλάχιστον Βλάχων — Σαρακατσανών, με τις οικογένειές τους και τα κοπάδια τους, των φυσικών αυτών αφεντάδων και νοικοκυράων των θερινών βοσκών της ΤΥΜΦΗΣ μας.

— Βασικό λοιπόν θεμέλιο, ο αυτοκινητόδρομος, ο οποίος είναι αποκλειστικό, έργο της Πολιτείας.

3. Πρόσθετοι λόγοι της διαφωνίας μας

— Πλησιάζουμε αίσως το 2.000 μ.Χ. Ο αναμφισήτητος Νόμος της εξέλιξης και τα άφθονα άλλα γεγονότα, άλλαξαν άρδην την σύνθεση των Κοινωνιών και η ζωή του ανθρώπου, είναι υποχρεωμένη να προσαρμοσθεί στη σκληρή πραγματικότητα, για να εκπληρώσει, τον βασικό απώτερο σκοπό της, που είναι η αναπαραγωγή και η διάδοση του είδους. Έχει ανάγκη, κοντά στα μύρια άλλα υποστηρίγματα, και μιανού γερού, ατράνταχτου, αμετακίνη-

του οικονομικού υπόβαθρου. Αλλιώς, όταν λείπει αυτό, θεωρείται σαν ερπετό και γίνεται δούλη, η ζωή του, των αθρούντων γύρω μας εξυπνάκηδων αφεντάδων, και χάνει, το κυριώτερο των αγαθών, την Ελευθερία της, Σωματική, Πνευματική και Εθνική.

Η ΤΥΜΦΗ δεν είναι βουδό, παγωμένο και αραχνιασμένο μνημείο, που το έφερε στο φως της ημέρας, η σκαπάνη κάποιων αρχαιολόγων. Είναι ολοζώντανος οργανισμός, με τα επιβλητικά βράχια της, το μοναδικό σ' όλη την Ευρώπη θάρακρό της, την εκλεκτή και άφθονη βοσκοχλωρίδα της, την ποικίλη και διαλεχτή πανίδα της και τις πλούσιες και ασυναγώνιστες ομορφιές της. Κρατούσε ακόμα πολλά από τα παραπάνω πλούτη της, αλλά από το 1945 και δώδε, συνεχώς φτωχαίνει κι αν δεν αξιοποιηθεί και ταυτόχρονα δενπροστατευθεί μεθοδικά και αποτελεσματικά, από μεγάλη αρχόντισσα που ήταν, θα καταντήσει, ρακένδυτη σκιά. Ο Ν.Δ. στο «ΒΗΜΑ» της 31)6)87 σελ. 11 γράφει: «Η πρώτη πλουτοπαραγωγική πηγή της χώρας είναι ο τουρισμός, κι εμείς τον χτυπάμε».

Με την αξιοποίηση, οι προστάτες της, έτσι πρόχειρα σημειώνω, θα προσούν (δύνανται) σε λίπανση της χλωρίδας, εμπλουτισμό της πανίδας, αναδάσωση όπου πρέπει, για πράσινο, διευθέτηση χειμάρων, κυνηγετικές ζώνες, άλλες ανάλογες για τυχόν πυρκαϊές κλπ. Για όλα αυτά, απαραίτητη προϋπόθεση, ο αυτοκινητόδρομος.

— Όλοι οι αντίθετοι ισχυρισμοί δεν καθίστανται ικανοί να πείσουν κανένα.

Γι' αυτό, όσο κι αν είναι ο δρόμος της ανάπτυξης, και της δια του Τουρισμού, αξιοποίησας της ΤΥΜΦΗΣ, σκολιός και ανάντης, αξίζει οιοιδήποτε κόπο, αρκεί να αχθεί σε αίσιο πέρας.

— Πίστη μας ακλόνητη είναι, ότι οι έννοιες ανάπτυξης και ταυτόχρονα προστασία του περιβάλλοντος, δεν είναι ανεξάρτητες, αλλά αλληλένδετες και συνάλληλες.

4. Ευρύτερη ανασκόπηση

— Το όλο θέμα ως το δούμε κάπως ευρύτερα.

— Το ΠΑΠΙΓΚΟ ως γνωστόν, είναι ένα από τα 44 χωριά του Ζαγοριού, χαρακτηρισμένο επισήμως ως «τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους» (Αριθ. 2577)1968 Αποφ. ν.π.). Βρίσκεται στο κέντρο της Τύμφης, στις Νότιες πλαγιές της, και στα όρια του πυρήνος του Δρυμού ΒΙΚΟΥ — ΤΥΜΦΗΣ — ΑΩΟΥ. Γι' αυτό ημείς οι Παπιγκιώτες, φυσικόν είναι να γνωρίζουμε, να ξέρουμε, όλες τις φάσεις του βίου της Τύμφης μας, τις παλιές και τις πρόσφατες. Στο σημείο αυτό, πλεονεκτούμε των αντιθέτων μας.

Ας κυττάξουμε λιγάκι γύρω μας. Βρισκόμαστε, και το ΠΑΠΙΓΚΟ και το ΖΑΓΟΡΙ ολόκληρο, μέσα στην ευλογημένη κι από όλους ξεχασμένη ΗΠΕΙΡΟ μας. Το κύριο χαρακτηριστικό της Ηπείρου είναι η εκτεταμένη ΟΡΕΙΝΗ σύνθεσή της. Και η λοιπή Ελλάδα έχει πολλά βουνά. Αυτά όμως βρίθουν σήμερα, από αυτοκινητοδρόμους ασφαλιστημένους, που οδηγούν στις πλαγιές και στις ράχες τους, αλλά και πολύ ψηλότερα, κι εξυπηρετούν τα άφθονα χιονοδρομικά κέντρα της Πατρίδας μας. Οι πολιτισμένες αυτές Οάσεις στηρίζουν το θερινό και Χειμερινό, ντόπιο και ξένο Τουρισμό, αναζωογονούν το μόνιμο πληθυσμό και προσφέρουν το πολύτιμο συνάλλαγμα στην Εθνική Οικονομία. Όμως και μέσα στο υπέθαλπο και πιο κάτω στα σπλάχνα της, κρύβει η Ηπείρος μας παντού κρυβους θησαυρούς. Πετρέλαια, αλάτι, φωσφάτα, ορυκτά κλπ. Και επιφανειακά, την ξεκουστή ΠΙΝΔΟ με την Πανέμορφη ΤΥΜΦΗ μας, που προσφέρεται για μεγάλη ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ, όπως είχε ανέκαθεν, και για πλούσιο ΤΟΥΡΙΣΜΟ όπως ζητούμε και πρέπει ν' αποχτήσει.

Είναι μεγάλη κι ανεξήγητη ντροπή μας, ημείς οι Πα-

πιγκιώτες κι όλοι οι Ζαγοριώτες, αλλά και γενικώτερα οι Ηπειρώτες, να πίνουμε γάλα Πουνού και μικρή Ολλανδέζα, να πρῶμε κρέας από τη Σερβία, αλάτι από το Αιτωλικό και να καίμε περάλαιο, από την Αλβανία και τον Καύκασο!!!

Από το 1945 και εντεύθεν, ο πληθυσμός σε όλα τα Ζαγοχώρια, αραίωσε επικινδύνως. Ένας — ένας οι κάτοικοί τους, έφυγαν. Το ξεσπίνωμα αυτό, οφείλεται σε πολλές απανώστες αιτίες. Οι αλλεπάλληλες πολεμικές επιχειρήσεις, ο εμφύλιος, το αντάρτικο, μαζί με το όγρονο του τοπίου, οδήγησαν στη γνώση, από χρόνια πολλά, ξενιτειά. Η χαίνοια αυτή πληγή, ως φυσικόν, έπληξε και το Πάπιγκο. Όμως γόνωσε και ερήμωσε και την ΤΥΜΦΗ, από τους μόνιμους καλοκαιρινούς συντρόφους και προστάτες της, τους Σαρακατσανούς, τους νοικοκυραίους μεγαλοεπιχειρηματίες κτηνοτρόφους (όχι «ποιμένες» όπως ειρωνικώς αποκαλούν μερικοί για να τους μειώσουν), που έφυγαν μαζί με τις οικογένειές τους και τα κοπάδια τους, χωρίς να ξαναγυρίσουν. Γι' αυτούς, υπάρχει και πρόσθετος λόγος μετανάστευσης. Η νεολαία τους, δεν συμβιβάζεται σήμερα με τον παραδοσιακό τρόπο μετακίνησης των γονιών τους, το χειμώνα στα χειμαδιά και το καλοκαίρι στα βουνά της Πίνδου, που γινότανε πεζοπορία και μουλαροδρομία ατελείωτη, εβδομαδάων ολοκλήρων. Η νεολαία τους αυτή, γεννήθηκε και ζει, στην εποχή του αυτοκινήτου και του αεροπλάνου. Έτσι συμπληρώθηκε η πλήρης εγκατάλειψη της ΤΥΜΦΗΣ, από τους φυσικούς κατοίκους της. Έλειψαν οι Σαρακατσανοί, ορφάνεψε η ΤΥΜΦΗ.

— Συνέπεια: Υποβαθμίστηκε η χλωρίδα γιατί έλειψαν οι κάτ' έτος, εκτός των άλλων φυσική λίπανση, από την άφθονη κοπριά που άφηναν τα χιλιάδες προβατοκοπάδια.

— Θυμούνται, όταν είμαστε παιδιά και νέοι, ανεβαίναμε στις λίμνες και μαζεύαμε ρεζίνα (είδος τζιβας) για χέμισμα στα στρώματα, γαμίζαμε ολόκληρα σασκιά με νάρες, λαχανικά όμοια με σπανάκια, και στις γύρω πλαγιές μαζεύαμε μυρωδάτο τσάι (υπάρχει ακόμα μειωμένα όμως σε ποσότητα) και μοσχομυρωδάτη μέντα κ.τ.λ. Μας χορηγούσε πλουσιοπάροχα και δωρεάν η ΤΥΜΦΗ μας.

— Υποβαθμίστηκε η Χλωρίδα και συνεπώς μετακινήθηκε χαμηλότερα, η φυτοφάγος πανίδα, αγριόγιδα, λαγοί, τέρδικες, αγριοπερίστερα. Αγριογούρουνα, ουδέποτε, λημέρισαν ή εγκαταστάθηκαν στην ΤΥΜΦΗ και στο ΒΙΚΟ. Μόνο κανένα κυνηγημένο απ' αλλού, κι αυτό περαστικό. Εκεί χαμηλά στις περιοχές των συνοικισμών, αντιμετώπισαν εκτός από τα δίκανα των χωρικών κυνηγών και τα δηλητήρια — γεωργικά φάρμακα, στα κηπάρια και τα χωράφια. Έτσι εξοντώθηκαν.

— Εξοντώθηκε η φυτοφάγος πανίδα, η ίδια τύχη βρήκε και τη σαρκοδέιτη τσιούτη, λύκοι, αλεπού, κουνάβι κλπ. Αποκόβει μόνιμη δεν υπήρχε, ούτε στην ΤΥΜΦΗ ούτε στο ΒΙΚΟ, μόνο περαστική σπάνια. Αυτή η πανίδα αντιμετώπισε τη στρυχνίνη και τον λαθροθήρα. Για θηροφύλακα, ως μη γίνεται κουβέντα. Τέτοιο «φρούτο» ούτε διορίστηκε ποτέ, ούτε πάτησε το πόδι του στο ΒΙΚΟ και στην ΤΥΜΦΗ.

Τι έχουν να μας πούνε για το θέμα αυτό, οι ποικιλόψυχοι αφοβούντες κυνηγετικοί σύλλογοι, καθώς και οι σχολούμενοι με τη φύση, αμύνητορες της παρθενίας του περιβάλλοντος;

— Είναι απορίας άξιον, πως ισχυρίζονται οι αντιφρονούντες, ότι ενεργήθηκαν ειδική κακουργήματα σε βάρος της μάνας φύσης, αφανισμός εσκεμμένος της χλωρίδας, έθροστος συμπεριφορά έναντι του περιβάλλοντος, λόγω καταστροφής από τις οξυρυγες Μπουλντόζες και έγκληματικές δυναμίτιδες κλπ. Αυτά όλα είναι αναληθή και θρίανονται μόνο στα ηθελημένα οράματα και στον περίγυρο της φαντασίας μερικών, ξένων προς την πραγματικότητα.

6. Ο δρόμος δεν θα κακοποιησεί το βουνό

Ένα παράδειγμα:

— Ο κόσμος θαδίζει προς τα μπρος. Κάποτε, αργά ή γρήγορα θα γίνει ο δρόμος ΠΑΠΙΓΚΟΥ — ΤΣΕΠΕΛΟΒΟΥ — έπειτα ότι θα αναποδογυρισθεί η Πλάση; Θα καταστραφεί το Σύμπαν; Οι παράξενες αυτές υπερβολές, δεν στέκουν σε καμιά λογική.

— Ένα παράδειγμα: Δεν θα πάμε μακριά στις... Πρέσπες, που αναφέρουν αυτοί, αλλά πολύ πιο κοντά, στην Κοιλάδα των ΤΕΜΠΩΝ. Εκεί που ο «ποιητής των όλων» εναπέθεσε σωρεντικά, τις πιο λαχταριστές ομορφιές της φύσης. Ως γνωστόν, την περίφημη αυτή Κοιλάδα διασχίζει ο Πηνειός. Η αριστερή του όχθη θρέχει τον Όλυμπο, και η δεξιά τον Κίσσαβο. Προ πολλών δεκαετιών, οι προοδευτικοί Παπιγκιώτες μας, ενήργησαν διπλή επέμβαση. Διάνοιξαν και πέρασσαν σιδηροδρομική γραμμή από τη μεριά του Ολύμπου, και αυτοκινητόδρομο από την άλλη, του Κίσσαβου, τον οποίο τώρα φαρδύνουν. Νυχθημερόν πηγαίνονται εκατοντάδες θαγόνια και χιλιάδες αυτοκίνητα και κάθε είδους τροχοφόρα, που εξυπηρετούν τη συγκοινωνία και διακινούν τον πολιτισμό Βορρά — Νότου, χωρίς να καταστραφεί η εσορροπία του περιβάλλοντος. Αντίθετα έχουν προστατευθεί και εμπλουτιστεί οι γύρω ορεινές πλαγιές. Έχουν γίνει τα πιο μεγάλα και σπουδαία εκτροφεία ζώων του Βουνού και του Δάσους, ιδρύθηκαν και λειτουργούν οι πιο εκτεταμένες κυνηγετικές ζώνες που ικανοποιούν τους χιλιάδες κυνηγούς όχι μόνο της Λάρισας αλλά και όλης της Θεσσαλίας.

Εκεί στην αριστερή όχθη του Πηνειού (στον Όλυμπο) θρίσκειται το περίφημο Μοναστήρι της Αγίας Παρασκευής, αναπαλαιωμένο και ανακαινισμένο. Ακριβώς στην άκρη της Όχθης του Πηνειού, λειτουργεί μεγάλο κέντρο, που εξυπηρετεί τις εκατοντάδες καθημερινούς επισκέπτες και Τουρίστες.

Τη Μεγάλη δε Παρασκευή, κάθε χρόνο, φιλοξενεί χιλιάδες πιστούς Λαρισαίους και λοιπούς Θεσσαλούς, που πηγαίνουν οικογενειακώς, να απολαύσουν το περιλάμπρο και μοναδικό θέαμα της περιφοράς του Επιταφίου, μέσω στη Μάνα φύση. Στη δεξιά όχθη, στον αυτοκινητόδρομο, σε τεράστιο Πλατώ, παρκάρουν τα αμάξια τους, πηδούν τον πάντοτε θολωμένο Πηνειό περνώντας από την περίφημη Κρεμαστή ταλαντευόμενη πεζογέφυρα και θαυμάζουν και απολαμβάνουν το μεγαλείο του περιβάλλοντος, που πλαισιώνει το ήσυχο ποτάμι, με πυκνά καταπράσινα θεόρατα πλατάνια.

Εκεί θαυμάζει κανένας το γήινο τοπίο, στο Ζενίθ της προόδου και του πολιτισμού. Πρότυπον πλήρους και πολύπλευρης αξιοποίησας.

7. Ανάπτυξη και πολιτισμός
— Αι απαιτήσεις των καιρών, κύριό μας, είναι και γοργές και συνεχείς. Όμως, όσο η αναπτυξιακή προσπάθεια, για άνοδο και πολιτισμό καθυστερεί και απομακρύνεται από την ΤΥΜΦΗ μας, (αυτό είναι το θέμα μας), παληρώνει και θα τα πληρώνει συνεχώς το ωραίο και καμαρό το αυτό βουνό μας.

— Ευχεράς μπορεί κανένας να διακρίνει στους ισχυρισμούς σας, επίμονη προσπάθεια υποτίμησας της αξίας της εννοίας ανάπτυξης.

— Στοιχειώδης σκέψη οδηγεί στη βεβαιότητα ότι πρόοδος και εξύψωση κάθε λαού, δηλ. πολιτισμός, επιτυγχάνεται μόνο, με το άπλωμα, το ξεδίπλωμα και το ξόπλημα των μυστικών της ζωής ούληθ, και το φανέρωμα των αγαθών που υπνώτουν σ' αυτή δηλ. ανάπτυξη.

Ακόμα θα καταλήξει, ο κάθε ερευνητής, στο ότι η ποιότητα ανάπτυξης, είναι ο κύριος τροφοδότης του πολιτισμού,

και όχι μόνο στον Πνευματικό τομέα, αλλά και στον τεχνικό και τον Οικονομικό.

— Ο καθηγητής κ. Πεπελάσης στο «ΒΗΜΑ» της 30(12) 87) έγραφε ότι «...γίνεται αντιληπτό ότι ο πολιτισμός είναι στοιχείο που εντάσσεται στις παραγωγικές διαδικασίες, ...και ότι δεν αποτελεί μόνο κύρια ελκτική δύναμη στο χώρο της Τουριστικής βιομηχανίας, αλλά είναι και σημαντικό εργαλείο αντιμετώπισης των δυσκολιών των Περιφερειών που έχουν πάρει την κατιούσα...».

Η δε κ. Καλαντζοπούλου Αρχ. Μουσ. Κισιάδας, γράφει στο πρόσφατο «ΒΗΜΑ» της 10(1) 88 με τον τίτλο «Πολιτισμός και ανάπτυξη» ότι... «η πολιτιστική δυναμική... ακολουθεί συγκεκριμένα αναπτυξιακά κριτήρια»...

Ο Τουρισμός λοιπόν είναι η νέα σύγχρονη σωτηρία οικονομική βιομηχανία (π.χ. Κέρκυρα, Ρόδος κλπ.).

8. Μία επισημείωση δικαίωση των θέσεων μας

— Τρανή επιβεβαίωση των θέσεων μας, για αξιοποίηση της ΤΥΜΦΗΣ μας, αρχής γενομένης με την έναρξη κατασκευής του αυτοκινητοδρόμου ΠΑΠΙΓΚΟΥ — ΤΥΜΦΗΣ — ΙΑΩΟΥ, μέσω Λαιμού Ιαστράκας, είναι η εξαγγελθείσα στα Καλάβρυτα από τον κ. Πρωθυπουργό της Κυβερνήσεως, παρουσία όλης της ηγεσίας του Πολιτικού κόσμου της χώρας, αξιοποίηση του θουνού τους με την ίδρυση χιονοδρομικού κέντρου και την κατασκευή μέχρις εκεί ασφαλτοστρωμένου αυτοκινητοδρόμου, για να ικανοποιήσει οικονομικά, η μεταφορεμένη πόλη τους. Τα χειροκροτήματα όχι μόνο των Καλαβρυτινών αλλά και όλων των παρισταμένων, ήσαν ζωηρότατα και μεγάλης διάρκειας.

9. Γενικό Συμπέρασμα

Δεν φτώχινε και υποβαθμίστηκε και ερημώθηκε από απολίτιστα εγκληματικά χέρια αδών λόγω παιδαγωγικής (δική τους η φράση).

Αποδείξαμε παραπάνω ότι ουδώς ικακτοποιήθηκε αλλά ο κατήφορος οφείλεται κυρίως στην εγκατάλειψή της.

— Σήμερα συμβαίνουν δύο τινά: Αφ' ενός μεν δεν παύει να αυξάνει καθημερινά όσο κι αν θεωρείται επιτόλιος από μερικούς, ο πόθος της απόλαυσης της Ορεινής ομορφιάς του Βουνού. Αφ' ετέρου δε και παράλληλα, αυξάνει και η ανάγκη καταπολέμησης της ανεργίας και συγκρατήσεως του πληθυσμού στον τόπο τους. Επί πλέον δε οι κάτοικοι είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τον αδήριτο νόμο της εξέλιξης και τη σπουδής. Ο συμβιβασμός των δύο αυτών τάσεων, θα επιτευχθεί μόνο με την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του θουνού, φυσικά επαναλαμβάνουμε και με πλήρη και μεθοδική προσοχή της περιβάλλουσας φύσης.

— Και πρώτο γερό θεμέλιο είναι ο δρόμος.

10. Λίγα σχόλια και απαντήσεις στα δημοσιεύματά τους

Κατ' αρχήν, πολύ με εξένισεν η λαϊκίζουσα γλώσσα ως και η όλη υφή των γραπτών, ιδίως του φίλου μου κ. Φ. Κ. Γνωρίζατε πολύ, είναι εκλεκτός Ζαγορίσιος και από χαρακτήρος, ευγενικός και πράος. Μας συνδέει αγαστή φιλία, μάλιστα δε, είχα μαζί του, μία γόνιμη και αποδοτική συνεργασία. Είχαμε πάει μαζί στο χωριό, όπου, εκτός των άλλων, μούβγαλε πολλές διαφάνειες (SLIDES) για τον τότε νεοϊδρυθέντα εξωραϊστικό Σύλλογο ΠΑΠΙΓΚΟΥ του οποίου υπήρξα από τα ιδρυτικά μέλη, και πρώτος Πρόεδρος αυτού. Γι' αυτό και παραγενέτηκα πολύ όταν διάβασα το δημοσίευμα, από τη γλώσσα που χρησιμοποιήθηκε. Πολλές λέξεις και φράσεις θάπρεπε να λείπουν παντελώς π.χ. μακαρίσματα, μαγαρίσματα κλπ. Δέση δε ολόκληρος παρομοίων και οξύτερων... κοσμικών προσάπτονται στον γερωντισμό, ο οποίος κατηγορείται ως ηθικός και πραγματικός αυτουργός, της υποβάθμισης και

καταστροφής της ΤΥΜΦΗΣ. Κατηγορείται προσέτι, ότι πάσχει από γεροντική μωρία, πνευματική οστεοπόρωση κ.λπ. Ακόμα ότι είναι υπεύθυνος, για τις ενεργηθείσες θύσεις ακορευσεις της Παρθενίας της ΤΥΜΦΗΣ, κατηγορείται επι σθεδριτισμό κ.λπ. Εξέτιμσα ότι δεν χρειάζονται άλλα κοσμητικά να σημειώσω από τη σωρεία των δημοσιευμάτων. Ολιγόλογος η απάντησή μου.

α) Αυτά δεν συμβιβάζονται με τους στοιχειώδεις κανόνες της δημοσιογραφίας, β) οι λέξεις και φράσεις αυτές μειώνουν και υποβαθμίζουν την όποια αξία του περιεχομένου (και γ) άθελά τους αυτές εμπνέουν στον αθηναϊκό ως στερούμενες σοβαρότητας.

— Μανιώδης επί πλέον και παντελώς αδικαιολογητή είναι η σφοδρότατη επίθεσί σας κύριοι μου, κατά του γερωντισμού.

— Επειδή και ο γράφων είναι... κάποιος ηλικίας — βρίσκεται αίσως στην εκπνοή της ενάτης δεκαετίας, τυχαίνει δε να είναι και Παπυγκιώτης άρα και Τυμφαίος, αισθάνεται ότι τον παίρνει η κλάρα, κι αυτόν. Ότι τα σαρρήν εκτοξευθέντα άφθονα θέλη σας, στρέφονται και θίγουν και αυτόν. Για το σκοπό αυτό, έχει να σας πει, ο γέροντας, τα παρακάτω.

— Η δική μας η γενιά, κύριοι μου, που σήμερα βρίσκεται πολύ κοντά στη Δύση, στο πολύχρονο διάθε της, από τον εφήμερο τούτο κόσμο, επιτρέπει μου να πιστεύω και να περηφανεύομαι, ότι και συγχρονισμένη υπήρξε, και φιλοπρόδοος. Χαρακτηριστικό της ήταν, ολιγώτερα όσο πο νατόν, λόγια — ελάχιστος θερμαλισμός — αλλά, όσο μπορούσε, περισσότερα, πάσης φύσεως έργα. Και οικογένειες νοικοκυμένες συνέτηξε και απογόνους, διαλεκτούς, όπως εσείς, απόκτησε, και τον ύψιστο απώτερο σκοπό της αναπαραγωγής και διαιωνίσεως του είδους εξεπληρώσει.

Δικαιολογημένα λοιπόν, απολαμβάνει σήμερα, τον Πλάτανο στο μεσοχώρι του χωριού ή σε κανένα πάρκο της πρωτεύουσας, οπούδήποτε η τύχη τον τοποθέτησε και χορηγεί τα χαρίτωμένα και ζωηρότατα εγγονάκια της — η γενιά μας — και κάπου κάπου, και καμιά πρεφίτσα — γιατί όχι; — σε κάποιον εκεί φιλόξενο καφενέ.

Και κάτι ακόμα έχει να πει. Πολλές φορές, πάμπολλες θρέθηκε με το μάλιγχερ ή το λεμπέλ στον ώμο, για να στεριώσει και εξασφαλίσει τη λευθεριά και την ανεξαρτησία της Πατρίδας μας. Πανταχού παρούσα, είτε στα Βαλκάνια, είτε στα θάθη της Μικράς Ασίας (της Κύκκινης ημιάς) στο Ιεσκή Σεχέρ, στο Σαγγάριο, κι αργότερα στον Έβρο. Κι όταν ο φασισμός χτύπησε τις πόρτες μας στην Κόνια και το Καλπάκι, θρέθηκε παρούσα, η γενιά μας με ηλικιασαναντάρια πια — να στηρίξει, σαν δεύτερη σειρά εφεδρείας κλάσ. 1921, την αντίσταση που, Στρατού μας. Και κατά τη Γερμανική όμως κατοχή, θρέθηκε να πριονίζει τα τηλεγραφόβυλα Πάπυγκο — Αρίστη — Καλπάκι, για να μη τυχόν χρησιμοποιήσουν τη γραμμή οι ΝΑΖΙ. Το σύρμα που μαζεψήκε το χρησιμοποιήσαμε εμείς για τον αυτοσχέδιο ηλεκτροφωτισμό του χωριού, που σχεδίασε, επέτρεψε και εγκατέστησεν, ο φιλοπρόδοος, ερασιτέχνης, Βάσος Σιδόλας δασκάλης.

— Στα ανάμεσα δε ήσυχαι και ειρηνικά διαστήματα, η γενιά μας, Κύριοι μου, ριχνόνταν με τα μούτρα, στις σπουδές και τα επαγγέλματα, αλλά ταυτόχρονα και στο να κινώ και την πρόοδο και τον πολιτισμό του χωριού μας.

— Είτσι γίνθηκε ένα από τα ωραιότερα χωριά του Ζαγοριού, όχι μόνο λόγω φυσικού ιδιαιτέρου κάλλους, αλλά και όαση πολιτιστική, στην αγκαλιά της ΤΥΜΦΗΣ μας, μέσα στην απεραντοσύνη του μεγαλοπρεπούς Ορεινού Όγκου της ΠΙΝΔΟΥ.

— Και κάτι ακόμα έχει να πει. Πολλές φορές, πάμπολλες θρέθηκε με το μάλιγχερ ή το λεμπέλ στον ώμο, για να στεριώσει και εξασφαλίσει τη λευθεριά και την ανεξαρτησία της Πατρίδας μας. Πανταχού παρούσα, είτε στα Βαλκάνια, είτε στα θάθη της Μικράς Ασίας (της Κύκκινης ημιάς) στο Ιεσκή Σεχέρ, στο Σαγγάριο, κι αργότερα στον Έβρο. Κι όταν ο φασισμός χτύπησε τις πόρτες μας στην Κόνια και το Καλπάκι, θρέθηκε παρούσα, η γενιά μας με ηλικιασαναντάρια πια — να στηρίξει, σαν δεύτερη σειρά εφεδρείας κλάσ. 1921, την αντίσταση που, Στρατού μας. Και κατά τη Γερμανική όμως κατοχή, θρέθηκε να πριονίζει τα τηλεγραφόβυλα Πάπυγκο — Αρίστη — Καλπάκι, για να μη τυχόν χρησιμοποιήσουν τη γραμμή οι ΝΑΖΙ. Το σύρμα που μαζεψήκε το χρησιμοποιήσαμε εμείς για τον αυτοσχέδιο ηλεκτροφωτισμό του χωριού, που σχεδίασε, επέτρεψε και εγκατέστησεν, ο φιλοπρόδοος, ερασιτέχνης, Βάσος Σιδόλας δασκάλης.

— Στα ανάμεσα δε ήσυχαι και ειρηνικά διαστήματα, η γενιά μας, Κύριοι μου, ριχνόνταν με τα μούτρα, στις σπουδές και τα επαγγέλματα, αλλά ταυτόχρονα και στο να κινώ και την πρόοδο και τον πολιτισμό του χωριού μας.

— Είτσι γίνθηκε ένα από τα ωραιότερα χωριά του Ζαγοριού, όχι μόνο λόγω φυσικού ιδιαιτέρου κάλλους, αλλά και όαση πολιτιστική, στην αγκαλιά της ΤΥΜΦΗΣ μας, μέσα στην απεραντοσύνη του μεγαλοπρεπούς Ορεινού Όγκου της ΠΙΝΔΟΥ.

— Πήγατε, ή περάσατε από το ΠΑΠΙΓΚΟ, ασφαλώς θα είδατε τα απαστράφτοντα σπίτια, τις Εκκλησίες, τα σχολεία, τους, πλακοστρωμένους ανοιχτούς χώρους, τα γκαλντεριόμια, τις θρύσες μέσα κι έξω από το χωριό, τους ιδιωτικούς αλλά και του ΕΟΤ Ξενώνες, τα ιδιωτικά θαυμάσια Κέντρα διατροφής και Ψυχαγωγίας, την Αναγνωστοπούλειο πλούσια βιβλιοθήκη, την ευρύτατη με τρεχούμενο νερό πισίνα στο ρογκθό ανάμεσα στις δύο συνοικίες, πιο πάνω στην μεγάλη κυνηγετική ζώνη στην Αγία Κυριακή — Λάπατο, το Ορειβατικό Καταφύγιο στο Λαιμό Αστράκας και από πέρυκα την άσφαλτο ως το Μικρό Πάπυγκο.

Και όλα αυτά, βέβαια με την αμέριστη βοήθεια, συνδρομή, συμμετοχή και παθιασμένη εργατικότητα, όλων των νεότερων μας διαδόχων και απογόνων μας. Γι' αυτούς είμαστε περήφανοι, γιατί όχι μόνον ακολουθούν τα δήματά μας, αλλά μας πέρασαν, υπερέχουν πολύ σε αγάπη και φροντίδα και νοικοκύρεμα, για τη διατήρηση και άνοδο του ελκεκτού χωριού μας του ΠΑΠΙΓΚΟΥ. Αυτοί οι νέοι μας, είμαι βέβαιος ότι, όταν ηχίσει η σκαπάνη κι αρχίσει η σύλληψη του δρόμου, από το Πάπυγκο προς το θουνό, θα διεκδικήσουν δικαιοματικά, να πάρουν στα στίβαρά Ζαγορίσια χέρια τους, την λειτουργία και εκμετάλλευση του όλου επιχειρησιακού συγκροτήματος, αποκλεισμένου παντός ξένου παρεμβακτού.

11. Επίλογος

Και τελειώνω. Μόνιμη και πιστική επιδίωξή σας και βασικός σκοπός είναι να μείνει άγγιχη, ανέπαφη, αειπαρθενη η ΤΥΜΦΗ ΜΑΣ. Να την απολαμβάνουν μόνον οι «ευπροσδεκτοί, εκοτασιαζόμενοι προσκυνητές». Στην επίμονη αυτή απαίτησή σας, είναι πασιφανές, ότι κρύπτεται μεγάλη δόσις άκρατού εγωισμού. Δηλαδή, μόνον αυτοί δικαιούνται να απολαμβάνουν τις ομορφιές της ΤΥΜΦΗΣ; ;

Οι άλλοι οι πολλοί, οι χιλιάδες, Ο ΛΑΟΣ, Κύριοι μου, δεν έχουν δικαίωμα να πλησιάσουν «τις φωλιές των αετών» και ν' ανθεθούν όσο μπορούν πιο ψηλά, πιο κοντά στον «Ουράνιο Θόλο»; ;

Αν ήτανε σωστή η απαίτησή σας αυτή, θάπρεπε η Πολιτεία να φράξει όλα τα αρχαία μνημεία και να κλειδώσει όλα τα Μουσεία, και να επιτρέψει μόνο την επίσκεψή και το θαυμάσιό στους... αρχαιολόγους.

Να γιατί ο Λαός ενεργεί και ζητάει από την Πολιτεία Αυτοκινητοδρόμο.

Να γιατί η διαφωνία μας είναι πλήρης και αμετάκλητη.

Η αειπαρθενία, της Τύμφης μας, που υποστηρίζετε, είναι συζητήσιμη απορριπτέα. Φανερώνει πλήρη άγνοια της φύσης της φύσεως και θίγει τα όρια του μύθου. Πρεσβεύει άκαρπο και επιβλαβή αναχρονισμό, και δείχνει στενή και στείρα επιστημονική και πολιτιστική οπισθοδρόμηση.

Ιδιαίτερη σημείωση για τον φίλο μου «Φ.Κ.» :

Το ότι συγκρούονται οι ιδέες μας στο κοινό αυτό θέμα, κάνω εκ μέρους μου τη δήλωση ότι ουδώς πρόκειται να τραυματισθούν οι φιλικές μας σχέσεις. Ο διάλογος είναι καθαρά δημοκρατικός.

ΔΩΡΕΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΗΣ ΜΕΛΠΟΜ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΓ. ΝΙΚ. ΗΛΙΟΧΩΡΙΟΥ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΩΤΩΝ
ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΗΠΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥΣ

1. Μαρία Παππά 10 δολ.
2. Ιωάννης και Κλεοπάτρα Δαυλάου 40 δολ.
3. Γεώργιος και Αικατερίνη Φυγάκη 50 δολ.
4. Νικόλαος και Κρυστάλλη Αλεξιάδη — Παππά 30 δολ.
5. Βασίλειος και Σύνερ Παππά 10 δολ.
6. Γεώρ. και Μελπομ. Φυσάρη 10 δολ.
7. Κων/ός και Ελισάβετ Παππά 20 δολ.
8. Κρυστάλλη Παππά 10 δολ.
9. Μαίρη Κρεμμύδα 10 δολ.

ΚΑΡΕΤΑΝΙΟΣ ΔΗΜ.

ΟΙ ΠΑΠΙΓΚΙΩΤΕΣ ΑΘΗΝΩΝ

Στις 27(1) 1988 ημέρα Τετάρτη ύστερα από πρωτοβουλία του πρώτου και νεοελεγέντος την 18(11) 1987 Δ.Σ. της ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΠΑΠΙΓΚΟΤ με έδρα την ΑΘΗΝΑ έγινε με επιτυχία στο Κοσμικό Κέντρο «ΜΠΑ ΜΠΗΣ» στην Κηφισιά η πρώτη χορευτική εκδήλωση γκαρμίας. Την εκδήλωσή μας αυτή τημήσαν με την παρουσία τους εκτός των αγαπητών χωριανών και φίλων μελών της ΕΝΩΣΗΣ και οι συμπατριώτες μας κ.κ. Ε. Καλογιάννης, Βουλευτής Ιονανίων, Κ. Βλαχογιάννης, Πρόεδρος της Πανεπιστημιακής και Δημοτικής Σύμβουλος του Δήμου της Αθήνας Ι. Μπάκος Πρόεδρος Συλλόγου Ιονανίων «Νεομαρτυς Αγ. Γεώργιος». Το Δ.Σ. ευχαριστεί όλους όσους παραδεδέθησαν στην πρώτη του αυτή εκδήλωση καθώς και όλους τους χωριανούς και φίλους του Παπυγκου για τις προσφορές τους οι οποίες συνέβαλαν στην επιτυχία της εκδήλωσης.

Εύχεται σ' όλους «Καλή Χρονιά και Υγείας» και καλεί δε όλους τους Παπυγκιώτες και φίλους να πλασιώσουν την προσπάθεια της ΕΝΩΣΗΣ και που βρίσκονται μακριά από το χωριό μας να γραφούν ως μέλη της (για το καλό του χωριού μας). Και πάλι ευχαριστούμε.

Το Διοικητικό Συμβούλιο από τις αρχαιρεσίες της 18(11) 1987

- 1) Νικ. Τσίλης, Πρόεδρος
- 2) Δημ. Βεζαργίου, Αντιπρόεδρος
- 3) Βασ. Αρχιμανδρίτης, Γ. Γραμ.
- 4) Αριστομένης Τσίλης, Ταμίας
- 5) Εαν. Κατσικοπούλου, Εφορός
- 6) Ελένη Λαμπάνου, Α Μέλος
- 7) Ιωάννης Τσίλης, Β Μέλος.

Η διεύθυνση μας είναι ΕΝΩΣΗ ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΠΑΠΙΓΚΟΤ ΖΑΓΟΡΙΩΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ Οδός ΚΡΕΟΝΤΟΣ 35 — 104 42. ΤΗΛΕΦΩΝΟ: 5123.707.

ΚΟΠΗ ΠΙΤΑΣ ΤΩΝ ΒΙΤΕΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Σε κεντρική ταβέρνα των Αθηνών στις 28(1) 88 και σε ατμόσφαιρα πραγματικού ξεφαντώματος με χορούς και τραγούδια του Ζαγοριού που κράτησε μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες, πραγματοποιήθηκε και φέτος η Αδειοποίηση ΒΙΤΣΑΣ την καθιερωμένη κοπή της πίτας και συνεστίαση των μελών της.

Την ωραία εκδήλωση των Βιτεινών, εκτός από τα μέλη της Αδειοποίησης, τημήσαν με την παρουσία τους και πολλοί φίλοι μεταξύ των οποίων ο Πρόεδρος της Ένωσης Ζαγοριών Αθηνών Στρατηγός κ. Κλεβούλιος Βλαδίκας με τη σύζυγό του και ο Πρόεδρος της Αδειοποίησης Μεσοβουνίου κ. Τάκης Χαντζαρόπουλος με τη σύζυγό και τα παιδιά.

Χαιρετισμό προς τους παρευρισκόμενους απηύθυναν ο Πρόεδρος και ο Γενικός Γραμματέας κ.κ. Γ. Παππάς και Δ. Γιαννής.

Μετά το κόπημα της πίτας το Διοικητικό Συμβούλιο κλήρωσε ένα χαλκινο δίσκο με ωραίατα σκαλισμάτα από τις δύο όψεις εξαιρετικής τέχνης, καθώς και αριθμό διδύλων του εκδοτικού όλου ΜΕΛΙΣΣΑ τα οποία αγοράζονται στην αρχιτεκτονική τέχνη και παράδοση του Ζαγοριού.

Τον κληρωθέντα δίσκο φιλοτέχνησε και δώρισε στην Αδειοποίηση η δεσποινίδα Φρόσω Σακελλαριδίου κόρη του τέως Προέδρου της Αδειοποίησης Βίτσας κ. Στάθη Σακελλαριδίου, η οποία, πέρα από τις νομικές η ασχολίες, ασχολείται με μεγάλη επιτυχία με τη χαρτινή τέχνη και τη λαϊκή Ζαγορίσια παράδοση.

Στους διοργανωτές της εκδήλωσης των Βιτεινών αξίζουν συγχαρητήρια.

ΒΙΤΕΙΝΟΣ
Σ.Σ.: Από την αγαπητή μας Φρόσω — περιμένουμε ένα δίσκο με τη Ζαγορίσια Γυναικία του '40, όπως θα φιλοτεχνήσει ο πατέρας της.

Ο ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ

Επτά Φλεβάρη 1988, όλοι οι δρόμοι οδηγούν στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας στο πατριωτικό κάλεσμα της ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΣΤΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, που αγκαλιάζει με αγάπη και ενδιαφέρον την ΗΠΕΙΡΟ και τα προβλήματά της.

Χιλιάδες ηπειρώτες και φίλοι, συγκεντρώθηκαν στο κόμπιο της καθιερωμένης βασιλείας, να χορεύουν τις παραδοσιακές εκδηλώσεις των ηπειρωτών, που τόσο προσέγγιζαν με την οργανωμένη Πανεπιστημιακή Συναρμολόγηση Ελλήνων, παρουσιάζοντας διαλεγμένους μονηκούς και τραγουδιστές, ειδικούς στα ηπειρώτικα τραγούδια.

Μεγάλη εντύπωση έκαναν τα ηπειρώτικα χορευτικά συγκροτήματα, ανάμεσα τους και το χορευτικό συγκρότημα της Ενώσεως Ζαγοριανών που με τη φροντίδα της Ελαφοτοπίστρας Βορέτης Σουράντζα Λιόγκα, διακρίθηκε στον Ζαγορίσιο παραδοσιακό χορό, με το στήθε χορευτικό όργανο, αλλά και με τις φανταχτερές Ζαγορίσιες φορεσιές, που τόσο ταιριάζαν στις λιγερόκορμες Ζαγορίσιες στονιές.

Η πρωτοβουλία που διακίνησε την συγχωριανή μας Εριέττα, μας κάνει υπερήφανους, γιατί μας θυμίζει την Ζαγορίσια γυναικεία, που τόσο μνημόνευε για την προσφορά και αυτοθυσία της, και στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο.

Γι' αυτό είναι χρέος όλων μας να την ευχαριστήσουμε και να την τιμήσουμε με τον έπαινο που της ταιριάζει.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΣΙΟΤΗΣ

Η εκπαίδευση στα χρόνια του σκοταδισμού

Συνέχεια από το προηγούμενο και τέλος

Έπειτα από τα μεσολαβήσαντα δύο χρόνια που η Εφορεία ερρύθμισε με τον καλύτερο τρόπο τα θέματα της παιδείας και υγείας, επιλαμβάνεται με τους λογαριασμούς, την παρακολούθηση και τα έσοδα του κληροδοτήματος Π. Λαζαρά, που τόσο μεγάλη είχαν στις κοινοτικές υποθέσεις συμβολή.

Και στη Διοίκηση της Εθνικής Τραπεζής απευθύνονται (οι επιτροπικοί) για την πληρωμή οφειλομένων τόκων κ.λπ. και επειδή οι εφοροεπίτροποι αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους απευθύνονται και σε άλλα πρόσωπα.

Έστειλαν γράμμα με ημερομηνία 31 Ιανουαρίου 1883 προς τον Σουδενιώτη Αρεοπαγίτη Νικ. Ιωαννίδη. Τον κατατοπίζουν με κάθε λεπτομέρεια για τα εκπαιδευτικά πράγματα της κοινότητας και ζητούν την ενίσχυσή του. Υπήρξε

Του ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΑΔΗ

ανταπόκριση από το μέρος του, που δε συνεχίστηκε από υπαιτιότητα, όχι του Ιωαννίδη.

Οι Εφοροεπίτροποι στέλλουν ακόμα ένα γράμμα στο Λαμπριάδη. Ημερομηνία αποστολής 8 Ιουλίου 1883. Σημειώνουν ανάμεσα στα άλλα ότι 50 κορίτσια του χωριού φοιτούν στο παρθεναγωγείο. Για το σπίτι του γράφουν ότι θα είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί για παρθεναγωγείο. Η ένοικος απομακρύνθηκε και εξασφαλίστηκε η διαμονή της σε άλλο οικημα. Εξαιρούν στο ίδιο γράμμα και την καλή διάθεσή του για τη μικρή πατρίδα του.

Το απόσπασμα της επιστολής των εφόρων που αναφέρεται στο σπίτι του μακαρίτη Ιω. Λαμπριάδη έχει για τα Σουδενά, ιστορική σημασία. Με το γράμμα τους οι επιτροπικοί εμβάλλουν στο νου και τη σκέψη του Λαμπριάδη να φτιάσει βιοτεχνική σχολή στα Σουδενά, που θα εγκαθιστούσε στο σπίτι του, όπως μας το λέει στη διαθήκη του. Που να αφήσουν όμως ο πλεονέκτης αδελφός του Πασχάλης με το άλλο σόϊ. Έτσι το σπίτι εγκαταλείφθηκε και όπως ήταν φυσικό κατέρρευσε. Σήμερα δυστυχώς ούτε που ήταν καλά - καλά δεν ξέρουμε το σπίτι του μεγάλου του χωριού ευεργέτη Ιω. Λαμπριάδη.

Το τελευταίο γράμμα των 4 εφοροεπιτρόπων γράφτηκε στις 16 Αυγούστου 1883. Στην τελευταία παράγραφο γράφουν:

«Γνωστοποιούμε υμίν ότι αι ενιαύσιοι εξετάσεις των εκπαιδευτηρίων εφέτος κατεγοήτευσαν άπαντας και δια το μέλλον πεποιθήμεν περί της αρίστης τούτων προόδου. Οι έφοροι».

Μεσολαβεί ένα μεγάλο κενό στα αρχειακά στοιχεία που διαθέτουμε. Το κενό που μεσολαβεί είναι από το 1884 έως το 1891. Από εικασία βασισμένη στα λόγια «και δια το μέλλον πεποιθήμεν περί της αρίστης τούτων προόδου» των 4 εφόρων πρέπει να φθάσουμε να εκφράσουμε τη γνώμη ότι όλα καλά πρέπει να έχουν εξελιχθεί για τα εκπαιδευτικά πράγματα των Σουδενών στην περίοδο 1884-1891. Μοναδικός κινητήριος μοχλός στην περίοδο απ ότο 1891 και ύστερα γύρω από την εκπαίδευση του χωριού εμφανίζεται ο μακαρίτης Αναστ. Ν. Τζιντζόπουλος. Είναι ο ίδιος που διαφέντεψε στη σύνταξη της διαθήκης της εξαδέλφης του Νίτσας Τζοβάνου, μεγάλης ευεργετριάς των Σουδενών.

Προτού ωστόσο ασχοληθούμε με την περίοδο που αναφέρεται στα εκπαιδευτικά πράγματα των Σουδενών με αφετηρία το 1891, επιβάλλεται να παρεμβάλουμε τη διαθήκη

του Ι. Λαμπριάδη που χρονολογείται από το 1888 με το περιεχόμενό της. Αυτή η διαθήκη αναδεικνύει τον Λαμπριάδη ρηξικέλευστη προσωπικότητα, μολονότι η παιδεία του ήταν κάτω από μέτρια και τα γράμματά του ήταν όλα και όλα, όσα έμαθε στη Σχολή των Σουδενών. Η προσωπικότητα του Λαμπριάδη είναι καταχωρισμένη σε άλλο κεφάλαιο, καθώς και η διαθήκη του. Εδώ θα σημειωθεί ότι σχετίζεται με την παιδεία των Σουδενών στο τέλος του 19ου αιώνα. Η ουσιωδέστερη περικοπή της διαθήκης του Λαμπριάδη είναι:

«Τα ενοίκια και οι τόκοι των ανωτέρω αφιερωμάτων μου φέρουν εισόδημα κατ' έτος εξ χιλιάδας τριακόσια φράγκα» με το εισόδημα τούτο παρακαλώ την ιδίαν επιτροπήν να συστήσει το σχολείον αυτό των εφόρων γυναικών του Ζαγορίου της Ηπείρου εις την ορίαν μου, η οποία θέλει κτισθεί παρά των μνησθέντων κληρονόμων εις την γενέσθον κάμην μου 'Ανω - Σουδενά του Ζαγορίου...» εκεί να διδάσκονται η ανάγνωσις, η γραφή και αι τέσσαρες πράξεις της αριθμητικής, να αναγνώθουν πάντοτε θρησκευτικά και ηθικά βιβλία, προ πάντων όμως χειροτεχνήματα, ήγουν να γνέθουν, να υφάνουν, να πλέκουν, να κόπτουν φορέματα, υποκάμτα και λοιπά και να τα φάσκον, να κεντούν και ότι άλλο εγκρίνουν· αι εργασίαι των γυναικών και των κορασίων να πληρώνονται αναλόγως της ηλικίας και εργασίας, τα δε ερχόμενα να μένουν εις όφελος του καταστήματος τούτου, πλην πρώτον να σπονηθύνθαι το κατάνστημα με το αναγκαίον ύλιν (πάντοτε όμως από τα εισόδημα και ουδέποτε από το κερμάτιον η προμηθεύεται) και το κατάλληλον προσωπικόν, ώστε να διοργανωθεί και διευθύνεται ως εκείνο των Αθηνών».

Δυστυχώς η διαθήκη του τορπιλλίστηκε από τον αδελφό του, που ήταν ο κύριος εκτελεστής. Όσο μεγαλύτερος και ρηξικέλευτος ήταν ο Ιω. Λαμπριάδης, τόσο πλεονέκτης και κακός αδελφός αναδείχθηκε ο Πασχάλης Λαμπριάδης. Επρόδωσε την αδελφική αγάπη.

Εάν γινόταν η βιοτεχνική σχολή στα Πάνω - Σουδενά από το 1890, που μόνο σ' αυτά τα Πάνω - Σουδενά φοιτούσαν στο παρθεναγωγείο εκείνα τα χρόνια γύρω στα 50 κορίτσια, πως θα λειτουργούσε με άπορα κορίτσια από όλο το Ζαγόρι; Ίσως θα είχε ριζώσει αποτελεσματικά η άσπηση της βιοτεχνίας στο Ζαγόρι και ο αργαλειός θα είχε γίνει επαγγελματικός και προσοδοφόρος.

Το Ησιόδειο αλέτρι και μερικά οικίσκια ζώα ήταν εκείνα που έδωξαν τη γυναίκα από το Ζαγόρι σε συνεισμο φυσικά και με τον λεγόμενο εμφύλιο πόλεμο από το 1946 και πέρα. Τυρανική ζωή χωρίς καμιά απόδοση, αφού μάλιστα προστέθηκαν και οι ξενιτεμένοι που θρέφτηκαν χωρίς δουλειά και εξελίχτηκαν σε τεμπέληδες αξιόλητους. Ο αργαλειός, το χειροτέχνημα που πρώτοι εμπνεύστηκαν ο Γεώργ. Ριζάρης και ο Ιωάννης Λαμπριάδης βρίσκονταν ότι ήταν εκείνο που χρειαζόνταν να γίνει ο σύντομος της Ζαγορίας γυναικάς. Το χειροτέχνημα, το ποικιλόμορφον φαντό, το χαλί μπορούν να δώσουν εισόδημα και να την κρατήσουν τη γυναίκα στα θυνά μας. Όλα τα άλλα την αποθούσαν. Από το 1890 αν λειτουργούσε η Λαμπριάδεια βιοτεχνική Σχολή, μισό αιώνα σχεδόν πιο μπροστά από τότε που λειτουργήσε και μάλιστα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, ίσως και στα Ζαγοροχώρια η βιοτεχνία να είχε ριζώσει, όπως στο Μίετσοβο, το Βοτονόσι, τη Μηλιά.

Τώρα πως να μαζέψουμε στα βιοτεχνικά σχολεία κάποιο θηλυκό; Ο απόηχος του θανατικού εκπαιδευτικού συστήματος, εκφρασμένος στα αναρίθμητα γυμνάσια πρώτα και τα άπειρα λύκεια που λειτουργούν στα κουτσοχώρια, τρωθούν και το τελευταίο αρσενικό ή θηλυκό που γεννιέται στα μαγμένα χωριά. Το καθολικό αίτημα να μάθει γράμματα το

παιδί μας. Ας μη μαθαίνει τίποτα. Εμείς ωστόσο θα επιμένουμε μ' αυτό το λαμπρό βιοτεχνικό δημιουργήμα θαγαλμένο από τη σκέψη και το νου ενός φωτισμένου Σουδενιώτη που παρελθόντα αιώνια. Θα επιμένουμε έως ότου του δώσουμε τη ζωή και τη δύναμη που χρειάζεται για να προσελαστούμε νέες που θα τους εξασφαλίζουν την απασχόληση, το εισόδημα, την αποκατάσταση.

Έπειτα από την παρεμβολή που αναφέρθηκε στον Ιω. Λαμπριάδη επανερχόμαστε στα εκπαιδευτικά μας στις χρονιές 1891 και 1892.

Στην Εφοροεπιτροπεία αναφέρεται στα αρχειακά στοιχεία που διασώθηκαν μόνο ο Άν. Τζιντζόπουλος. Με σχετική συμβολή της Σχολής ο Τριαντάφυλλος Σ. Φιλίδης από το 1891 για μια χρονιά. Ο διορισμός του είναι από τις 8 Σ) βρίου 1891 έως τις 31 Ιουλίου 1892. Ο μισθός του κανονίστηκε για 40 εβδομαδικές λίρες και θα πληρώνεται σε 2 δόσεις. Ο Φιλίδης οφείλει να διαρρυθμίσει την Ελληνική και Δημοτική Σχολή σύμφωνα με το νέο σύστημα με το βοήθο του θεωρητή Μπέτζη και διαϊρέσουν τις τάξεις με επωφελή τρόπο.

Πατρικό πρέπει να είναι το ενδιαφέρον του διευθυντή για την ηθική μόρφωση και προαγωγή της νεολαίας, καθώς και γενικότερα για τη διανοητική ανάπτυξή της. Του παρέμεινε η Εφοροεπιτροπεία κατοικία και κασιμνη όλη την οποία θα εξασφαλίζουν οι μαθητές.

Το διοριστήριο έγγραφο του διδασκάλου Μπέτζη δεν είναι καταχωρισμένο εις τα διαφυλαττόμενα αρχειακά στοιχεία. Το δεύτερο αντίγραφο συμβολαίου αναφέρεται στο ίδιο πρόσωπο, τον Τριαντάφυλλο Φιλίδη, που διορίζεται το 1892 διευθυντής για μια χρονιά με μισθό 50 λινών. Βοηθός του διορίζεται ο Πανώ - Σουδενιώτης Σπύρος Μπίλιος, που εργάστηκε σπούδασε γιατρός. Ημερομηνία διορισμού αναφέρεται η 28η Αυγούστου στα Ιωάννινα 1892. Ακολουθεί και το αντίγραφο συμβολαίου του δημοδιδασκάλου Σπυρίδωνος Ε. Μπίλιου. Ο διορισμός του έγινε από την 1η Σ) βρίου 1892 έως τις 31 Ιουλίου 1893 με μισθό 24 εικοσόφραγκα πληρωτέα σε δυο δόσεις. Μαζί με τις άλλες υποχρεώσεις του οφείλει να ψάλλει τακτικά στην εκκλησία τις Κυριακές και επίσημες γιορτές.

Στη συνέχεια παραθέτουμε, γιατί το κρίνουμε σκόπιμο, αντίγραφο συμβολαίου διορισμού της δασκάλας Καλλιόπης Ν. Πολυζώ από τα Δολιανά.

«Οι έφοροι των εκπαιδευτικών καταστημάτων της Κοινότητας Άνω - Σουδενών του Ζαγορίου απ' ενός και η Καλλιόπη Ν. Πολυζώ απ' έτερον διδασκάλισσα εκ Δολιανών, συμβαλλόμεθα ως ακολούθως:

Εγώ η Καλλιόπη αγαλαμάνω να διδάξω τα κοράσια της ρηθείς Κοινότητας ανεξαιρέτως και αδιακρίτως γράμματα, ραπτικήν και υφαντικήν κατά το υπό της Εφορείας συνταχθέντος προγράμματος, προσίζοντα και μεριμνόντα μετά μητρίκου ενδιαφέροντος ου μόνον περί της διανοητικής αυτών αναπτύξεως και της δεούσης δεξιότητος περί την ραπτικήν και υφαντικήν, αλλά και περί της ηθικής μορφώσεως και διαπαισεως αυτών, ούσα πάντοτε και εν πάτι το καλόν παράδειγμα εις αυτά συμμορφούμενη με τα υπό της Εφορείας υποδεικνύόμενα αρμόδια μέσα, είτε περί τα μαθήματα, είτε περί την ραπτικήν και υφαντικήν και συνεργαζομένη μετ' αυτών προς επίτευξιν του επιδιωκόμενου σκοπού των τούτων εν Ζαγορίω καθιδρυμάτων.

Ημείς δε οι Έφοροι απέναντι των ανωτέρω υποχρεώσεων της διδασκάλισσας κ. Καλλιόπης υποχρεούμεθα να χορηγήσωμεν εις αυτήν μηνιαίον μισθοδοσίαν ως αμοιβήν των κόπων της λίρας οθωμανικής τριάντα (30) πληρωτέας αυτή παρὰ του εφόρου και ταμίου των κοινών και τούτου εισοδήματος κ. Αναστ. Ν. Τζιντζοπούλου εις δόσεις δύο, ήτοι εις το τέλος εκάστης εξαμηνίας, υποχρεούμεθα να χορηγήσωμεν εις αυτήν ενοίκιον και καύσιον ύλιν κατά τα εωθότα».

Η συμφωνία αυτή θέλει ισχύει δι' εν έτος αρχομένη από της 1ης Σ) βρίου εν. έτους μέχρις της 1ης Σ) βρίου του ελευσομένου έτους 1893 τρία' διο εγένετο το παρόν συμβόλαιον και αντίγραφον αυτού εδόθη εις χείρας της διδασκαλίσης υπογραφέν παρ' αμφοτέρων των μερών.

Ιωάννινα τη 27η Αυγούστου 1892

Οι έφοροι:
Αναστ. Ν. Τζιντζόπουλος κλπ.

η διδασκάλισσα
Καλλιόπη Ν. Πολυζώ»

Ακολουθούν μερικά χρόνια που είναι δυστυχώς μελανά στην πορεία των εκπαιδευτικών πραγμάτων των Σουδενών. Ο Άν. Τζιντζόπουλος έχει αποσυρθεί από την Εφοροεπιτροπεία. Τον διαδέχονται άλλοι εφοροεπίτροποι, των οποίων ψυχή και ταμίας είναι ο Γούλας Γκάνιος. Διορίζονται τότε οι εκπαιδευτικοί Δημήτριος Χαντέλης από τα Κάτω - Σουδενά ως διευθυντής της Σχολής και ο Σπύρος Μπίλιος, ανειμής του Γκάνιου. Επέρχεται διάσταση μεταξύ των δύο εκπαιδευτικών, που εξελίσσεται σε οξύτατη διαμάχη. Ο Μπίλιος διεκδικεί και αυτός τη διεύθυνση της Σχολής. Ο Γκάνιος ορίζει και τους δύο ως διευθυντές. Αυτό επέφερε την πλήρη αποδιοργάνωση της Σχολής. Οι μαθητές δεν πήγαιναν στο σχολείο. Αποχή ολοκληρωτική. Γύριζαν στον κάμπο και τους δρόμους. Οι εκπαιδευτικοί έφθασαν στο σημείο να αλληλοξυλοκοπηθούν. Τους απέτρεψε από το ρεζιλέμα κάποιος μαθητής.

Οι συνέπειες ήταν ακόμη πιο θλιβερές. Όταν πήγαν απόφοιτοι του Ελληνικού Σχολείου των Σουδενών να δώσουν εισιτήριες εξετάσεις για να εισαχθούν στην πρώτη γυμνασίον της Ίωσιμαίας Σχολής, όχι μόνο δεν πέτυχαν εισαγωγή στην πρώτη γυμνασίον, αλλά και κατατάχθηκαν από την εξεταστική επιτροπή στη δεύτερη τάξη του Ελληνικού Σχολείου και τότε οι Σουδενιώτες κατάλαθαν και είδαν πόσο μεγάλο κακό είχαν κάνει οι καυγάδες Χαντέλη - Μπίλιου.

Με την κατάσταση αυτή πέρασαν δυο σχολικές χρονιές, 1894-95 και 1895-96. Τα διαδραματισθέντα είναι γραμμένα με κάθε λεπτομέρεια στην εφημερίδα «Η Φωνή της Ηπείρου» την οποία εξέδιδε ο Γάγαρης στην Αθήνα. Ημερομηνία καταχωρίσεως για τα παρατράγουδα είναι η 6η Ιανουαρίου 1895 και η ανταπόκριση με ημερομηνία 25 Δεκεμβρίου 1894. Οι κάτοικοι και μάλιστα οι γονείς των μαθητών ξεματίστηκαν από το πέρασμα των δύο εκπαιδευτικών που αναφέρθηκαν.

Το 1897 βρίσκουμε διορισμένο εκπαιδευτικό ως διευθυντή στα Σουδενά τον Μιλτιάδη Σκοκίδη, Μονοδεδιόγη. Επρόκειτο για εκπαιδευτικό υψηλής στάθμης. Τις αποδείξεις έχουμε από φάκελλο, που μας εμπιστεύτηκε από το πλούσιο αρχείο του ο αγαπητός φίλος κ. Λαζαρίδης. Ο φάκελλος αυτός περιείχε μία σειρά από λόγους του Σκοκίδη, που είχε εκφωνήσει κατά καιρούς ως δάσκαλος στα χωριά Βίτσα και Σουδενά. Οι λόγοι του Σκοκίδη είναι αποκαλυπτικοί τη μεγάλης μορφώσεώς του. Μερικοί αναφέρονται στην προσωπικότητα του Π. Λαζαρά και άλλοι εκφωνήθηκαν την εορτή των Τριών Ιεραρχών με έλαση στο νήμα τους. Είναι αποκαλυπτικοί, όπως αναφέραμε, της μεγάλης παιδείας του δασκάλου αυτού, χωρίς δυστυχώς να έχουν άλλα στοιχεία που θα ήταν χρήσιμα για παράθεση στο χρονικό των εκπαιδευτικών πραγμάτων των Σουδενών.

Εδώ κλείνει ο 19ος αιώνας με τα στοιχεία της εκπαιδεύσεως που θρήκαμε και παραθέτουμε. Είναι φυσικά ελλιπή και ο δρόμος είναι ανοιχτός για συμπλήρωσή από άλλους μεταγενέστερους που θα ακολουθήσουν. Για τα εκπαιδευτικά πράγματα του αιώνα που λήγει, η έρευνα και η αξιολόγησή θα είναι κατά πολύ ευκολότερα.

Νεκρολογίες

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΑΝΤ. ΣΙΟΥΡΗ

Την Δευτέρα, 5 Φεβρουαρίου, απεβίωσε σε κλινική της Λαρίσης η Βασιλική Σιούρη 64 ετών και μηδέυτη στα Φάρσαλα, σε ατμόσφαιρα βαθιάς οδύνης και θλίψης.

Η αείμνηστη πάντα πρόσχαρη, πάντα αισιόδοξη και γεμάτη ζωντάνια, με την αξιοπρέπεια της και το ήθος της αποτελούσε υπόδειγμα αφοσιωμένης συζύγου, μητέρας και συστής νοικοκυράς.

Κόρη της οικογένειας του Δημητρίου Κουνάβου από το Βρυσόχωρι, η ενάτη και τελευταία στη σειρά των αδελφών, παντρεύτηκε το 1947 τον Αντώνη Σιούρη από το Ηλιοχώρι, επιτυχημένο επιχειρηματία στα Φάρσαλα.

Η μοίρα της έκοψε πρόωρα το νήμα της ζωής και εξεδίμησε αφήνοντας απαρνήγρητους: τον άνδρα της, τα παιδιά της, τα αδελφία της και τους συγγενείς της.

Βασιλική, αιωνία σου η μνήμη και είθε ο Κύριος να σε τάξει εκεί κένθα ουκ έστι πόνος, ου λύπη, ου στεναγμός αλλά ζωή ατελείωτη...». **ΚΩΣΤΑΣ ΠΟΛΥΖΟΣ**

ΤΕΡΨΙΘΕΑ ΔΗΜ. ΦΛΩΡΟΥ

Τι να πρωτοπεί κανένας για την Τερψιθέα Φλώρου την Τραπεζοβίτισσα αυτή αρχοντοκυρία, που μας άφησε και την ευχή της και τα χρόνια της την Κυριακή 31 Γενάρη — 86 χρόνων ήσαν...

Κόρη του Απόστολου και της Χαρίτινης Γιαννόπουλου, από τη Δόλιανη.

Εκεί μεγάλωσε, εκεί μυήθηκε, από τη θαυμάσια μάνα της στην υπομονή και τις άλλες αρετές του σωστού ανθρώπου. Κι ακόμα στην εργατικότητα και: πίστεψε στο «ο μη εργαζόμενος, μηδέ εσθιέτω»...

Παντρεύτηκε με τον Τραπεζοβίτη Μητσο Φλώρο ένα λεβέντη νέο, που είχε αρχίσει, ν' ανεβαίνει τα πρώτα σκαλιά της επιτυχίας. Ήταν γιοις που Αχιλλέα και της Φροσύνης Φλώρου αυτής της αείμνηστης εκατόχρονης αρχοντογυναίκας με τη μνήμη σαν ξυράφι, που ήταν ζωντανή παράδοση για το Τραπεζοβί, ως τα τελευταία της...

Μαζί τώρα, χέρι χέρι, που λέμε, μ' ένα ρυθμό συνέχισαν ν' ανεβαίνουν, ως που έφθασαν στα επάνω σκαλιά της επιτυχίας, και πρόκυαν...

Στοργική, γεμάτη απέραντη καλωσύνη, ευγένεια, αρχοντιά και χωρίς μνησκακία...

Το σπίτι τους, στα Γιάννινα ανοιχτό για συγγενείς και φίλους, για παντάρηδες, για φτωχούς. Δε χτύπησε κανένας την πόρτα της και δεν άνοιξε. Δεν έφυγε κανένας χωρίς να νοιώσει και ν' ακούσει δυο λόγια στοργής και χωρίς περιθάλψη, γερή περίθαλψη... Στο μεγάλο πόλεμο που 1940 δε στάθηκε αμέτοχη. Πρόσφερε την αγάπη της και τις υπηρεσίες της στους τραυματίες, που φέρνανε από το μέτωπο, στα Γιάννινα, αιμαφών-

τας τις κακουχίες και τους κόπους. Και όταν η Ελλάδα, χωρίς να νικηθεί, ΕΠΕΣΕ, οι Γερμανοί επίταξαν το σπίτι τους, για να μείνει ένας ανώτερος αξιωματικός. Κι οι Γερμανοί στρατιώτες που τον υπηρετούσαν, στέκονταν προσοχή όταν η Τερψιθέα Φλώρου περνούσε μπροστά τους... Αυτή ήταν η Τερψιθέα Φλώρου, πραγματική αρχόντισσα...

Την κόρη τους τη Δώρα, τη μεγάλωσαν, τη μόρφωσαν και την παντρεύσαν μ' έναν εκλεκτό σύντροφο το Δημήτρη Κούλα γιατρό, από το Δεμάτι. Και χάριξε αφάνταστα, μαζί με τον εκλεκτό της σύζυγο δυο χαριτωμένες εγγονούλες, που τις μεγάλωσαν κι αυτές και τις μόρφωσαν.

Η αγάπη της Τερψιθέας, για όλους απέραντη...

Πόνεσε και θρήνησε τον αγαπημένο άντρα της, μια δε δέιλασε. Ποτέ της δε δέιλασε. Ως που έκλεσε τα μάτια της πρόσφερε, ολόνα πρόσφερε... Λίγο καιρό μόνο έμεινε να προσφέρει, γιατί αρρώστησε... Της παραστάθηκαν, όλοι κόρη, γαμπρός κι εγγονές μα και ξένοι με τις φροντίδες και τη στοργή τους...

Ο Απόστολος Πέτρος με χαρά θα της άνοιξε τις πύλες του Παραδείσου, για ν' αναπαυθεί μαζί με τους δικούς και τους αξίους.

Η μνήμη της ιας είναι αιωνία.

Ε. Γ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΤΣΙΡΓΑΛΗΣ

Στη μνήμη του χωριανού μας Ελαφοτοπιτή Μιχάλη Τσιργάλη της μονιμής φρουράς του χωριού μας, από την ημέρα της γεννήσεώς του έως την ημέρα που έφυγε, χαρίζουμε τις λίγες αυτές γραμμές, για να θυμίσουμε στους χωριανούς μας, τον άνθρωπο που πέρασε τη ζωή του στο μετρίζι που χωριό με τις χαρές και λύπες, αγώγιμος, με μοναδικό του όπλο τη δουλειά του, που τόσο ωφέλιμη στάθηκε για το χωριό μας, λόγω των ειδικών τεχνικών γνώσεών του.

Η Ένωσή μας συλλυπείται τη γυναικα του και τους συγγενείς του.

ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΩΝ

Την Κυριακή της Τυρινής ο Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ζαγορισιών πραγματοποίησε τη χορευτική του βραδιά στο κέντρο ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ με τα δημοτικά όργανα των Διαμαντί και Φίλιου Καρκανάκη και την ορχήστρα του Κέντρου με τη συμμετοχή συμπαιρωτών από τα περισσότερα χωριά μας. Τη χοροεπιδεία τίμησε και ο Πρόεδρος της Ένωσης Παγωνίου.

Τη βραδιά άνοιξε το χορευτικό του Συνδέσμου, μετά από σύντομο χαιρετισμό του Προέδρου. Το κέφι κράτησε μέχρι τις πρωινές ώρες και το λαχείο με το ΒΙΝΤΕΟ θα καλίνει μέλος από τα έξοδα του Συνδέσμου. Ευχόμαστε και του χρόνου.

Η «ΠΙΤΑ» ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ

Την Κυριακή 10 Γενάρη το μεσημέρι έγινε στο κέντρο «ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ» το καθιερωμένο «κόψιμο της πίτας» του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ζαγορισιών Ιωαννίνων. Παραβρέθηκαν πολλοί Ζαγορισιώτες που μένουν στα Γιάννινα, μέλη του Συλλόγου. Στην αρχή ο Πρόεδρος κ. Καλός με σύντομη προσλαλιά του καλωσόρισε από μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου τους παρευριστούς και τους ευχήθηκε «Καλή Χρονιά». Έπειτα άνοιξε το χορό κάτω από τους ήχους του δημοτικού ζυγού του και ο χορευτικός όμιλος του Συνδέσμου χόρευε με πολλή επιτυχία Ζαγορισιούς χορούς παρουσιάζοντας, αν και σχετικά νεοσύστατος, ένα συγκολλημένο, αρμονικό κι ευκίνητο σύνολο, αξιο να εκπροσωπήσει την περιοχή μας σε ευρύτερες εκδηλώσεις.

Αλλά το πιο ευχάριστο μέρος της γιορτής ήταν το ανθόρωμο γενικό γλέντι που ακολούθησε και κράτησε πέρα από την καθορισμένη ώρα. Οι συμπαιρωτές χόρευαν με πολύ κέφι Ζαγορισιώτα τραγούδια κι όλοι έμειναν ενθουσιασμένοι από την όμορφη αυτή σύναξη.

Και του χρόνου **Β. Β.**

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΣΟΒΟΥΝΙ

Στις 5 Φεβρουαρίου, Παρασκευή βράδυ, ο πολιτιστικός σύλλογος Μεσοβουνίου πραγματοποίησε αποκριάτικο χορό στο εξοχικό κέντρο «Μπαράμπα Θωμάς» στα Γιάννινα.

Στην εκδήλωση πήραν μέρος όλοι σχεδόν οι Μεσοβουνιώτες, που κατοικούν στα Γιάννινα και αρκετοί άλλοι, που ήρθαν από άλλες πόλεις και από το Μεσοβούνι, καθώς και διάφοροι φίλοι και γνωστοί τους. Παραβρέθηκαν και εκπρόσωποι της Αδελφότητας Μεσοβουνίου, που εδρεύει στην Αθήνα. Ήταν μια πολύ ευχάριστη βραδιά, που έδωσε την ευκαιρία σ' όλους τους συγχωριανούς και τους φίλους των να νιώσουν τη χαρά της ψυχικής επικοινωνίας και του γλεντιού.

Δημιουργήθηκε πολύ κέφι και επικράτησε ατμόσφαιρα εγκαρδιότητας. Τον ευχάριστο τόνο στη βραδιά έδωσε το συγκρότημα λαϊκών οργάνων, που έπαιξε ωραίους δημοτικούς σκοπούς και οι δημοτικοί χοροί, που χόρευαν πολλοί από τους παρευρισκόμενους.

Η εκδήλωση περιλάμβανε και λαχειοφόρο αγορά.

Αξίζουν συγχαρητήρια στο Διοικητικό συμβούλιο του συλλόγου και σε όλους, όσοι συνέβαλαν με την παρουσία τους στην επιτυχία αυτού του χορού.

Στις 10 Φλεβάρη, ημέρα Τετάρτη, το Μεσοβούνι πανηγύρισε

τη μνήμη του προστάτη του Ιερομάρτυρα Αγίου Χαράλαμπος.

Στο παρελκλήρι του χωριού έγινε η θεία λειτουργία και ο καθιερωμένος Αγιασμός. Την τελετή παρακολούθησε με ευλάβεια αρκετός κόσμος από το Μεσοβούνι και από τα γύρω χωριά.

Αργά το βράδυ του χώρου του κοινοτικού καφενείου συνεκλήθησαν αρκετοί Μεσοβουνιώτες και κάτοικοι των γύρω χωριών, καθώς και ένας εξαιρετος ιστορικός και χορογράφος, ο Γεώργιος Ζωγραφής, ο οποίος έχει μεταφορέσει στα Γιάννινα δυο από τα ποιητικά του έργα.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΑΔΕΛΦ. ΚΑΤΩ ΠΕΔΙΝΩΝ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αδελφότητας Κάτω Πεδινών — Αθηνών, μετά την συμπλήρωση 50 χρόνων ζωής από τη ίδρυση της, εκάλεσε τα μέλη της και Γραφεία της Ένώσεως των Ζαγορισιών Αθηνών, την 24-1-1988, όπου ο Πρόεδρος της κ. Κλεόβουλος Βλαδίκας ανέπτυξε την πλουσίαν εις έργα δράση της στο χωριό καταγωγής τους, και την διαδρομή του ίδιου της.

Στη συνέχεια ανηγγέλησαν ευχές μεταξύ των μελών και την κοπή της Βασιλόπιτσας και επικολούθησε η προσφορά Ζαγορισιώτικης πίτας, γλυκών και αναψυκτικών, ελήφθησαν φωτογραφίες και προεβλήθησαν διαφανείς με τοπία του χωριού και άλλα αξιοθέατα των Ζαγοροχωριών.

Ομιολογούμενος η ευχάριστη αυτή εκδήλωση, μεταξύ των μελών, της αδελφότητας Κάτω Πεδινών θα παραμείνει αξέχαστη.

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΚΑΛΟΥΤΑΣ

Στις 17 Γενάρη στα γραφεία της Ένωσεως Ζαγορισιών Αθηνών οδός Γερανίου 41, έγινε συγκέντρωση των μελών και φίλων της Αδελφότητας Καλούτας.

Στη συγκέντρωση παρευρέθηκαν πολλά μέλη καθώς και φίλοι της Αδελφότητας. Αφού έγινε συζήτηση για διάφορα θέματα που απασχολούν την Αδελφότητα και το «φίλο» των «τις Καλούτας, ο πρόεδρος κ. Ζήσης Βούρης έκοψε την Βασιλόπιττα ευχόμενος καλό, ευτυχισμένο και ευτυχισμένο χρόνο.

Η ατμόσφαιρα ήταν πολύ επιθυμητή και αναέωσε τον πόθο για πιο συχνές συναντήσεις των μελών της Αδελφότητας και άλλων φίλων και πατριωτών.

Αδελφότητα Καλούτας

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Η κ. Σαμπά

Αναστασιάδη πρόσφερε 50.000 δραχ. στο Ναύ Κοίμηση Θεοτόκου στη μνήμη της αδελφής της Ελένης και 6.000 στο Ναύ Ζωδού Πηγής στη μνήμη του Κώστα Λαζαρίδη.

βιβλία που λάβαμε

Β. ΚΡΑΨΙΤΗΣ

Για να έχει, ο Γαλλόφωνος αγγλιστής, την ευκαιρία να επισημάνει με το ποιητικό έργο του σύγχρονο νεοέλληνα συγγραφέα Βασίλη Κραψίτη που είναι και ένας εξαιρετος ιστορικός και χορογράφος, ο Γεώργιος Ζωγραφής έχει μεταφορέσει στα Γιάννινα δυο από τα ποιητικά του έργα:

α) LE MYTHE και
β) CE MONDE MON SOLEIL... MON SOLEIL...

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

ΕΛΑΦΟΤΟΠΟΣ: Για τη στέγη του Αγίου Νικολάου. 100.000
Κληροδότημα Απ. Σολωμού 5.000
Βράνηλη — Καρπούζη Ευφροσ. Σοφιστοπούλου — Καρπούζη Αλκήνη, Φαρμάκη — Τόσσα Θερεσία 3.000
Άλλη Δωροθέα, Κικιόπουλος Μενέλαος, Προμηθέως Κων. 2.000
Κοτρώση Ελένη, Ντιναλέξης Αλ. Κασκάνης Πολ. 1.000
Οικονομίδης Ματθ., Ντιναλέξης Μιχ., Τζόνα Μαρίνα

ΑΛΕΞΗ ΝΟΥΤΣΟΥ

Συνεία από τη σελίδα 36

Στα Σουδενά φιλόδοξε, στην Αραβνά χιονίζει κι ο Νούτσος πιάνει το στενό κι ο Μπότας το γιοφύρι κι αρχίτησαν τον πόλεμο απ' την αυγή ως το θράδυ. Ρίχνουν ντουφέκια στο ψαχνό, κουμπούρια στον αέρα. Δυο γύφτοι σκοτωθήκανε και τρεις αρβανιτάδες κι ήρθε το χιόνι το πυκνό και σκέπασε τον κάμπο κι ο Νούτσος τα παράτησε πήγε με τους Σουλιώτες.

Άλλο
Στη Βαγγελίστρα οι φωτιές λάμπουν αράδα αράδα, οι νάναι μέρα Πασκαλιά με το Χριστό Ανέστη. Έχουν αρνιά που φέρονται, κριάρια σουθλισμένα, να φάει η αρβανιτιά κι οι γύφτοι να ρουπώσουν. Κι ο Αντώνης φώναξε ψηλά στην Καταβόθνα: Αλέξη κρύψε το φλουρί σ' κι άλλαξε μονοπάτι, πίσε καρτέρι στο ραδιό και στο ασπύρ σιάδι, κι οι Ζαγορισιώτες φύγανε κι οι γύφτοι σε προδοκάν, πήγαν με τον Πασιόμπη στην Μπάγια προσκύνανε.

Σημ. (1) Η παράδοση αναφέρει ότι ο Αλέξης Νούτσος άφησε στον γιοιό του Ευαγγελίστριάς έναν ντερούδα - σακκούλι με φλουρί για να το κρύψει. Η ιστορία αυτή έχει πολλά εσκαλόνια.

ΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΙ

Συνεία από τη σελίδα 38

καρ σε καιρό το Γιάννη Λαζαρίδη, το μouxτάρη — Του είχαν στο μεταξύ γιατρευθεί τα τραύματα που του είχαν κάνει οι Τούρκοι) και του ανακοίνωνε εξωφρενικά νέα από τον πόλεμο ότι δηλ. οι Τούρκοι πήραν πάλι τη Θεσσαλονίκη, ότι έβαλαν μπροστά τον Ελληνικό στρατό και τον κυνηγούσαν, ότι το πλοίο «Αβέρωφ» το είχαν κάνει «πασιά» — κομμάτια — και άλλα τέτοια. Σο Κουκούλι οι Τούρκοι κάθονταν στο σπίτι του Κωστάκη Κόκκορου...

Τελικά νικήθηκαν οι Τούρκοι. Το Μπιζάνι έπεσε, τα Γιάννινα παραδόθηκαν και ήλθε η ποθητή ελευθερία και στο Κουκούλι.

1840—1849

Κατά τα χρόνια αυτά στο Κουκούλι κήκε ένα εξωκλήρι την 27 Μαρτίου 1944.

Για το Κουκούλι έγραψε ο Κώστας Λαζαρίδης 1. Η Εθνική Πνευματική λαμπάδα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας — «Ιστορία της Σχολής Κουκουλίου» 1950.

2. (Το χωριό μου το Κουκούλι), Στοιχεία για τις ρίζες και το όνομά του 1973.

3. Σύντομα ιστορικά στοιχεία μετά του τοπωνυμίου «δακτυλογραφημένο κλπ.».

ΖΑΓΟΡΙΑΚΑ

• ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠ' ΤΗΝ 1η ΣΕΛ

βρίσκονται σε σημείο διάλυσης, αλλά και η ταλάντευση από τις λακκούβες, τα εξογκώματα κλπ. των δρόμων που είναι υποχρεωμένα να κινούνται.

Ευτυχώς μέχρι σήμερα εκτός από τις κατ' επανάληψη βλάβες κατά την εκτέλεση των δρομολογίων δεν είχαμε θανατηφόρα ατυχήματα. Η κατάσταση όμως που επικρατεί κατά τη διαδρομή θυμίζει κράτη όχι του τρίτου αλλά του τέταρτου. Στενά τα καθίσματα, όπως ήταν προ 35ετίας, ελατήρια ανύπαρκτα με αποτέλεσμα, λόγω της ταλάντευσης από την κατάρρευση των δρόμων, όταν φθάνεις στο τέρμα να βαδίζεις σαν ανάπηρος έως όπου συνέλθεις. Στενός και ο διάδρομος ώστε, όταν υπερφορτώνονται, οι επιβάτες να μην διαφέρουν σε τίποτε από τις σαρδέλες του κουτιού.

Η υπερφόρτωση, αναγκαία κακό από την έλλειψη άλλου μέσου συγκοινωνίας και των αραιών δρομολογίων, που αποτελει ένα ακόμη κίνδυνο για την ακεραιότητα των επιβατών, τους αναγκάζει να προσφεύγουν στο μεγαλοδύναμο για την ασφαλή άφιξη τους στο τέρμα.

Το κράτος που δεν τολμά, όπως πάντα, να επιβάλει το απαιτούμενο, μήπως χάσει ψήφους, προσπαθεί με λόγια να πείσει τους λεωφοριούχους να αντικαταστήσουν τα σαράβαλά τους. Γιατί όμως να το κάνουν αφού κανείς δεν τους ενοχλεί σοβαρά; Τα 2,5 - 3 εκατομμύρια το χρόνο που τους αναλογεί είναι υπερκερτά. Τελειάει μάλιστα τους δίνει ορισμένα κίνητρα, αλλά και πάλι αδιαφορούν. Θα τους το επιβάλει τότε μόνον αν, Θεός φυλάξει, έχουμε κανένα ατύχημα σοβαρό με πολλά θύματα, τότε όμως θάναι πλέον αργά.

Απογοητευτικό είναι και η αδράνεια των κατοίκων που εξυπηρετούνται με τα λεωφορεία — νεκροφόρες, που δεν ξεσηκώνονται να διαμαρτυρηθούν και να το θέσουν σαν θέμα στην Νομαρχία. Να γιατί χρειάζεται η ομοσπονδία των κοινοτήτων του Ζαγοριού, μια και η κύρια απασχόληση της ΤΕΔΚ είναι η πολιτική.

ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Εκ μνήμης της αγαπημένης αδελφής των Βασιλικής Σιούρη, οι αδελφοί της: Δημήτρα, Γαλήνη, Αδαμάντιος, Αθανάσιος, Αρστέιδης, Αλέξανδρος και Κων/νος Κουνάβος προσέφεραν υπέρ του Ιερού Ναού Αγίου Χαράλαμπος Βρυσόχωριού το ποσό των 35.000 δραχμών.

Εισφορές

2.000

Θεοδώρα Κ. Αγγαίτα
Μηταμάρης Φίλιππος
Μίσου Θεοδώρα
Πολύζος Κ. Δημήτριος
Στεργίου Αγ. Γεώργιος
Τζαμπούρας Παναγιώτης
Τσοβαλίδης Μάνθος
Χρόνης Αρ.στοτέλης

1.000

Αναγνωστάκης Μ. Γεώργιος
Αγγελίδου Ευαγ. Ελένη
Βαρζακούλα Αγαπία
Βαρζώκας Κων. Δημήτριος
Βασδέκη Γεωρ. Ευανθία
Βογιάς Απόστολος
Βρυζάλης Κων. Χριστ.
Γενναδίου Θάλασα

Γκόνης Ευγένιος
Δαλκαβούκη Β. Φιλομήλα
Δαρίτης Χρ. Θεμιστοκλής
Διαμαντής Κων/νος
Δώδος Κ. Δημήτριος
Ζαμπόπουλος Κων/νος
Ζώης Π. Απόστολος
Θεμελής Ανδρέας
Θεοδώρα Μ. Ιωάννης
Ιλγαντιάδης Κ. Γεώργιος
Καπετανίος Γ. Δημήτριος
Καραγιάννης Χρήστος
Κοράλης Ηλίας
Κατσιώτης Χ. Σπυρίδων
Καφέτσιος Αθανάσιος
Κοσμάς Ιωάννης
Κογκούλης Ιωάννης
Κοντοδόμος Κ. Χαρίλαος
Κουνάβος Αντωνίου Δημήτρα
Κύρκος Κων. Νικόλαος
Λάππα — Κολέτσου Αλίκη
Ματσούλης Αθ. Χριστόδουλος
Μέρμηγκα Ακατερίνη
Μέρτζου Αντ. Βατρίκη
Μπάκας Δημήτριος
Ντεμήτριος Ληξοστός
Ξανθός Τ. Αλέξιος
Ξανθός Τ. Ιάσωνας
Ο. Κονόμου Ευαγ. Ειρήνη
Παπαζογλου Χρ. Κων/νος
Παπακλάρα Δρόσος
Παπαλάνα Μαρίκα
Πατέρας Αρ. Μιχαήλ
Πέτσας Χαρίσης
Πολυμέρης Α. Γεώργιος
Πορφύρα Γ. Μερρόνη
Ρίζος Παντ. Ιωάννης
Ρίζος Παντ. Κων/νος
Σπύρος Γ. Επαμεινώνδας
Στάρας Κ. Νικόλαος
Στεφανίδης — Πατρή Όλγα
Στεφανίδης Σπυρίδων
Στεφανίδης Στέφανος
Τενόπουλος Αλ. Κων/νος
Τενόπουλος Κ. Λεωνίδας
Τζήμας Δημ. Ιωάννης
Τζιμόπουλος Ν. Χρήστος
Τζόκας Απ. Ιωάννης
Τσοβαλίδης Χριστόδουλος
Τσοπαρής Κων/νος
Τσκούρας Αρ. Γεώργιος
Τσουμάνης Δ. Γεώργιος
Τσουμάνης Χρσ.
Φερεντίνος Κ. Κώστας
Φίλης Ιωάννης
Χριστοδούλου Π. Αχιλλέας

Κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

ΛΑΪΣΤΑ: Ο Βασίλης και η Κατερίνα Σγούρου γεννήσαν χαριτωμένο κοριτσάκι.

Να τους ζήσει.

Τ. Π.

★

ΒΙΤΣΑ: Το ζευγάρι Βαγγέλης και Ελένη Βασδέκη έγιναν γονείς χαριτωμένου αγοριού.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

★

ΚΟΥΚΟΥΛΙ: Ο Στέργιος και η Φρενίκη Σγούρου έγιναν γονείς χαριτωμένου κοριτσιού.

Να τους ζήσει.

Οικογένεια Αχ. Λένη.

— ★ —

ΑΡΡΑΒΩΝΕΣ

Ο Ασπραγγελιώτης Παναγιώτης Κάπτενος, τεχνικός, και η χαριτωμένη Ευαγγελία Τσουμάνη από τη Λαΐστα έδωσαν υπόσχεση γάμου. Στο ταιριαστό ζευγάρι ευχόμαστε καλά στέφανα.

Τ. Π.

★

ΗΛΙΟΧΩΡΙ: Η αγαπημένη μας κουμπάρουλα Δέσποινα Γ. Πολυμέρη που έδωσε αμοiba υπόσχεση γάμου με τον Βασίλειο Μαργαρίτη της ευχόμαστε καλά στέφανα.

Οικ.: Δημητρίου Πολύζου

— ★ —

ΓΑΜΟΙ

ΛΑΪΣΤΑ: Η Αγνή Σβάϊερ το γένος Ιαθ. Σαχρόνη και ο Γιάννης Βασιλείου παντρεύτηκαν στις 6 Φεβρουαρίου.

Στην τελετή παρέστησαν πλήθος συγγενών και φίλων. Επακολούθησε ζαγορίσιο γλέντι μέχρι τις πρωϊνές ώρες.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

★

Η Τούλα Μ. Μπατζοπούλου και ο Ιωάννης Λαμπριανάκης παντρεύτηκαν στην Αθήνα στις 7 Φεβρουαρίου.

Να ζήσουν ευτυχισμένοι.

Τ. Π.

— ★ —

ΘΑΝΑΤΟΙ

ΦΡΑΓΚΑΔΕΣ: Πέθανε ξαφνικά και κηδεύτηκε στα Γιάννινα η Καλλιρρόη (Μάνθου) Στεφάνου φαρμακοποιού, το γένος Γεωργ. Ματσοπούλου. Αγαπούσε το χωριό μας που γεννήθηκε και πρόσφερε πολλά για έργα.

Τα αδέρφια της (Κώστα και Φάνη, τις γυναίκες τους, τα ανήψια της και λοιπούς συγγενείς συλλυπούμεθα θερμά.

Οικογένεια Κίμωνα Κυριαζή

★

ΑΡΙΣΤΗ: Τον αγαπητό μας εξαδέλφο Κώστα Μ. Παπακώστα που πέθανε στα Γιάννινα και κηδεύτηκε στην

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΣΤΟΝ κ. ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Κατά την επίσκεψη του Πρωθυπουργού κ. Ανδρέα Παπανδρέου στα Γιάννινα, για τον εορτασμό της 21ης Φεβρουαρίου, ο Διευθυντής της Εφημερίδας μας κ. Κίμων Κυριαζής, σε ειδική ακρόαση υπέβαλε την παράκληση όπως ο κ. Πρωθυπουργός δεχθεί Ζαγορίσιους στην Αθήνα, για να του εκθέσουν μερικά από τα σοβαρότερα προβλήματα που απασχολούν την περιοχή μας.

Ο κ. Πρωθυπουργός δέχτηκε με ευχαρίστηση την πρόταση και έδωσε εντολή στον παρευρισκόμενο σύμβουλό του κ. Καρασά να μεταβιβάσει την επιθυμία του στην κ. Κοκόλα ώστε να οριστεί η ημερομηνία επίσκεψης.

Παλαιό αίτημα των Ζαγορίσιων, που ελπίζουμε ότι επί τέλους θα πραγματοποιηθεί και ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης κ. Α. Παπανδρέου να δώσει τις δίκαιες για το Ζαγόρι λύσεις.

Εκκλησία Κοίμηση Θεοτόκου του χωριού μας, ευχόμαστε το χώμα της Αρίστης νάναι ελαφρό.

Τη γυναίκα του και τα παιδιά του συλλυπούμεθα εγκάρδια.

Ο.κ. Π. Παπακώστα και Β. Φίλιου

★

ΒΙΤΣΑ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο συγχωριανός μας Θεόδωρος Πανταζής.

Τους συγγενείς τους συλλυπούμεθα θερμά.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας

★

Για το θάνατο που αγαπητού μου φίλου Δράκου Πατεράκη συλλυπούμαι εγκάρδια την οικογένειά του.

Ευγένιος

★

ΚΑΠΕΣΟΒΟ: Πέθανε και κηδεύτηκε στο χωριό μας ο αγαπητός δάσκαλός μας και εξαίρετος οικογενειάρχης Παντελής Θ. Παπαγεωργίου 73 χρόνων.

Ελαφρό νάναι το χώμα που τον σκεπάζει.

Φ. Τ.

— ★ —

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Το Δ.Σ. της Εκκλησιαστικής Επιτροπής Ηλιοχωρίου, αισθάνεται την ανάγκη να ευχαριστήσει και μέσω της εφημερίδας μας τη Ριζαίειο Εκκλησία Σχολή για την οικονομική ενίσχυση των 200.000 δρχ., που βοηθούν στην ιαγιογράφηση του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου του χωριού μας.

Δίνεται έτσι η δυνατότητα τόσο στο χωριό μας όσο και στο Ζαγόρι γενικότερα να διατηρήσει ένα ιερό κληρονόμιο, δείγμα της παραδοσιακής ευλαβικής συμπεριφοράς.

ΛΑΖΑΡΙΔΕΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΔΙΑΨΕΥΣΗ

Από ψυθιριστάς κυκλοφόρησε η αναληθής είδηση ότι γίνεται κίνηση να μεταφερθεί το «Πνευματικό Κέντρο Κώστα Λαζαρίδη» στο Μονοδένδρι, στα Γιάννινα κ.α. Είδηση που στενοχώρησε πάρα πολύ την κ. Λόπη Λαζαρίδη.

Επειδή η είδηση μας προβλημάτισε, διότι εις το Συμβόλαιο της Δωρεάς καθαρά αναφέρεται ότι η δωρεά γίνεται μόνο εάν το Πνευματικό Κέντρο λειτουργήσει στο Κουκούλι, απευθυνθήκαμε σε Συμβούλους του Ριζαρείου Ιδρύματος οι οποίοι με επιστολή τους, η οποία κοινοποιήθηκε στην κ. Λ. Λαζαρίδη και είναι στη διάθεση κάθε συμπατριώτη, μας εβεβαίωσαν ότι «...ο υ δ ε π ο τ ε ε τ έ θ ε ι και ο υ τ ε π ρ ό κ ε ι τ α ι να τ ε θ ε ι θέμα μεταφοράς του υλικού Λαζαρίδη ή αν θέλεις του όλου «σχήματος Λαζαρίδειο Πνευματικό Κέντρο» στο Μονοδένδρι ή οπουδήποτε αλλού. Ακόμη να διαβεβαιώσεις ότι ΡΕΣ έκανε, κάνει και θα κάνει το παν ώστε αυτό που θα δημιουργηθεί με την βοήθεια και άλλων καλών συμπατριωτών να είναι αντάξιο του ονόματος του συχωρεμένου Κώστα Λαζαρίδη... και δεν θα επιτρέψουμε ποτέ στον εαυτό μας καμμία παρέκλιση από εκείνα που συζητήσαμε...».

Υστερα από την παραπάνω δήλωση πιστεύουμε ότι το θέμα έκλεισε οριστικά, εκτός αν κάποιος συμπατριώτης έχει κάποια υπεύθυνη πληροφόρηση, που τον παρακαλούμε να μας τη δώσει, όχι βέβαια την άποψη που κάποιος, άσχετος με το Πολυμελές Συμβούλιο της ΡΕΣ, εξέφρασε.

ΔΩΡΕΑ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Για ενίσχυση των σκοπών της εφημερίδας:

Η κ. **ANNA I. ΤΖΙΟΒΑΝΤΑΡΗ** και τα παιδιά της πρόσφεραν 5.000 δρχ. στη μνήμη του αξεχάστου συζύγου και πατέρα **ΓΙΑΝΝΗ**.

Οι οικογένειες **Π. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ** και **Β. ΦΙΛΙΟΥ** πρόσφεραν 3.000 δρχ. στη μνήμη του εξαδέλφου τους **ΚΩΣΤΑ Μ. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ**.

Η κ. **ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΒΑΣΔΕΚΗ** πρόσφερε 1.000 δρχ. στη μνήμη του **ΠΑΥΛΟΥ ΒΑΣΔΕΚΗ**.

Η **Σ.Ε.** τους ευχαριστεί

10.000

Τσελίδης Τηλ. Αναστάσιος

5.000

Γιαννακού Κίτσου Μελομένη

Γκιωλέτης Αποστ. Κων/νος

Δόνος Β. Γεωργ.ος

Θεοδοσίου Γεωρ. Κων/νος

Λάμπας Κων/νος

Μπούνα Βασιλική

4.000

Ζώης Ι. Άρης

Λεοντίδης Ι. Βασιλείος

Σβώλος Σάββας

3.000

Βαβέκης Γ. Χρήστος

Ζηκοπούλου Αθ. Άρτεμη

Καπελίδης Γ. Σπυριδών

Καψάλη — Τριανταφυλλίδου Βα.

Κοντοκάλης Μιχαήλ

Παρόπουλος Περ. Ιωάννης

Στουκίδης Μελ. Δημήτριος

2.000

Βαλάνος Αντώνιος

Βασδέκης Στέφανος

Βούρβος Νικόλαος

Δεβελέγκας Στυλιανός

Δερβίνη Κ. Πελαγία

Δούβλης Δημ. Χρυσόστομος

Ζούγκου — Θεοδωρή Αμαλία

Κοντογιάννης Θ. Κων/νος

Κοντοδήμος Κ. Δημήτριος

Κουνάβου Μ. Παλίνη

Λόγκας Κ. Θρασύβουλος

Οκονόμου Βλάσης

Παντελή Θεοδ. Αλεξάνδρα

Πολίτη — Μπένου Θεοδώρα

Ράδη Φερενίκη

Ρέμος Ι. Κων/νος

Σιούτη Αγ. Αθανασία

Τσατσόπουλος Θ. Αλέκος

1.500

Βαλέκας Ι. Γεώργιος

Βαραδίνης Κων/νος

Γραντά Σώρμω

Γκοδινάρης Απόστολος

Δριγκοπούλου Ιωάννα

Καλλιγέρου — Παπανικολάου Είση

Καραγιαννίδη Πόπη

Κοντοπάνου Αρετή

Κοσίβας Χριστόφορος

Μητσιάδη Αγ. Ελένη

Μητσιάδης Αγ. Ιωάννης

Μίκου Ιφίγένεια

Μουζάς Μ. Θωμάς

Ξηνός Απ. Αγγελία

Σταυρίδου Ελένη

Τζόκα — Παπανικολάου Αναστασία

Τσουπση Ευφροσύνη

Χατζόπουλος Γ. Μιλτιάδης

Χριστοδούλου Π. Αχιλλέας

ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

ΒΙΤΣΑ: Ο Γιάννης Ναν. Βασδέκης πήρε το πτυχίο της Ακαδημίας της Βελλίας. Του ευχόμαστε ολόψυχο μαμρή σταδιοδρομία και καλή θητεία στο σπιατό.

Εκπ. Σύλλογος Βίτσας